

**„AZ 1949. AUGUSZTUS 12-ÉN KÖTÖTT GENFI EGYZEMÉNYEKET KIEGÉSZÍTŐ ÉS
A NEMZETKÖZI FEGYVERES ÖSSZEÜTKÖZÉSEK ÁLDOZATAINAK
VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ JEGYZŐKÖNYV”**

(I. JEGYZŐKÖNYV)

BEVEZETŐ

A Magas Szerződő Felek,
kinyilvánítva a népek közötti béke biztosítására irányuló hő óhajukat,
emlékeztetve arra, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmányának értelmében minden állam köteles nemzetközi kapcsolataiban tartózkodni a más államok szuverenitása, területi épsége, vagy politikai függetlensége ellen irányuló erőszakkal való fenyegetéstől, vagy erőszak alkalmazásától, illetve az Egyesült Nemzetek céljaival összeegyezhetetlen bármilyen más módon való fellépéstől,

szükségesnek tartva mindazonáltal a fegyveres összeütközések áldozatainak védelméről szóló rendelkezések megerősítését és továbbfejlesztését, valamint az alkalmazásuk elősegítését célzó intézkedések hozatalát,

kifejezve azon meggyőződésüket, hogy a jelen Jegyzőkönyv, illetve az 1949. augusztus 12-én kötött genfi egyezmények egyetlen rendelkezését sem lehet akként értelmezni, hogy törvényesíti vagy megengedi az agressziós cselekményeket, vagy az erőszaknak az Egyesült Nemzetek Alapokmányával összeegyezhetetlen bármilyen más módon való alkalmazását,

megerősítve továbbá, hogy az 1949. augusztus 12-én kötött genfi egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseit minden körülmények között maradéktalanul alkalmazni kell az ezen okmányok védelme alatt álló összes személyekre, a fegyveres összeütközés jellegére, vagy eredetére, illetve az összeütköző Felek által felhozott, vagy nekik tulajdonított okokra alapozott mindennemű hátrányos megkülönböztetés nélkül; a következőkben állapodtak meg:

I. RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Cikk

Általános elvek és alkalmazásuk köre

1. Magas Szerződő Felek kötelezik magukat, hogy minden körülmények között tiszteletben tartják a jelen Jegyzőkönyvet.

2. A polgári személyek és harcosok a jelen Jegyzőkönyvben vagy más nemzetközi megállapodásban nem szabályozott esetekben is a nemzetközi jognak a kialakult szokásokból az emberiség törvényeiből és az emberiség lelkiismeretének követelményeiből folyó általános elvek védelme és hatálya alatt állnak.

3. A háború áldozatainak védelmére Genfben 1949. augusztus 12-én kötött egyezményeket kiegészítő Jelen Jegyzőkönyvet az említett egyezmények közös 2. Cikkében szabályozott helyzetekre kell alkalmazni.

4. Az előző bekezdésben említett helyzetek körébe tartoznak azok a fegyveres összeütközések is, amelyek során a népek az Egyesült Nemzetek Alapokmányában és az államok között az Egyesült Nemzetek Alapokmányával összhangban kialakítandó baráti kapcsolatokra és együttműködésre vonatkozó nemzetközi jogi elvekről szóló Nyilatkozatban

megfogalmazott önrendelkezési joguk gyakorlásával-a gyarmati uralom. az idegen megszállás és a fajüldöző rezsimek ellen harcolnak.

2. Cikk

Fogalmak

A jelen Jegyzőkönyv alkalmazásában:

a) az „Első Egyezmény”, a „Második Egyezmény”, a „Harmadik Egyezmény”, és a „Negyedik Egyezmény” a hadrakelt fegyveres erők sebesültjei és betegei helyzetének javítására Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezményt, a tengeri haderők sebesültjei, betegei és hajótöröttei helyzetének javítására Genfben, 1949. augusztus 12-én kötött Egyezményt, a hadifoglyokkal való bánásmódról Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezményt, illetve a polgári lakosság a háború idején való védelmére Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezményt jelenti; „az Egyezmények” a háború áldozatainak védelmére Genfben 1949. augusztus 12-én kötött négy egyezményt jelentik;

b) a „fegyveres összeütközésekre irányadó nemzetközi jogi szabályok” az olyan nemzetközi megállapodásoknak fegyveres összeütközésre vonatkozó szabályait, amelyeknek az összeütköző Felek részesei, továbbá a nemzetközi jognak a fegyveres összeütközésre vonatkozó általánosan elismert elveit és szabályait jelentik;

c) „Védőhatalom” alatt olyan semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más államot kell érteni, amelyet az egyik összeütköző Fél kijelöl, a szembenálló Fél pedig elfogad, és amely vállalja az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében a Védőhatalomra háruló feladatok ellátását;

d) „helyettesítő” alatt álló olyan szervezetet kell érteni, amely az 5. Cikk értelmében a Védőhatalom helyett jár el.

3. Cikk

Időbeli hatály

A mindenkor irányadó rendelkezések érintése nélkül:

a) az Egyezményeket és a jelen Jegyzőkönyvet az utóbbi 1. Cikkében meghatározott bármely helyzet bekövetkezésének kezdetétől kell alkalmazni;

b) az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv az összeütköző Felek területén a harctevékenység általános befejezésekor, a megszállt területek esetében pedig a megszállás megszűnésekor veszítik hatályukat, kivéve mindkét esetben azokat a személyeket, akiknek végleges szabadonbocsátására, hazaküldésére, illetve eredeti jogállásának helyreállítására később kerül sor. Az ilyen személyek a végleges szabadulásuk, hazaszállításuk, illetve eredeti jogállásuk helyreállítása időpontjáig maradnak az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alatt.

4. Cikk

Az összeütköző Felek jogi helyzete

Az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazása, valamint a bennük említett megállapodások megkötése nincs kihatással az összeütköző Felek jogi helyzetére. Sem valamely terület megszállása, sem az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazása nem érinti a kérdéses terület jogi helyzetét.

5. Cikk

A Védőhatalmak és helyettesítőjük kijelölése

1. Az összeütköző Felek az összeütközés kezdetétől kötelesek gondoskodni az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv ellenőrzéséről és végrehajtásáról a védőhatalmak rendszerének az alábbi bekezdésekkel összhangban lévő alkalmazásával, a védőhatalmak kijelölését és elfogadását is beleértve.

2. Az 1. Cikkben említett helyzet bekövetkezésének kezdetétől az összeütközésben részt vevő mindenik Fél köteles késelem nélkül védőhatalmat kijelölni az Egyezmények és a Jelen Jegyzőkönyv alkalmazása céljából, és ugyancsak késelem nélkül lehetővé tenni a kijelölés után a szembenálló Fél által elfogadott védőhatalomnak ilyen irányú tevékenységét.

3. Ha a 1. Cikkben említett helyzet kialakulásának kezdetétől nem kerül sor védőhatalom kijelölésére, vagy elfogadására, a Vörös kereszt Nemzetközi Bizottsága - más pártatlan szervezet hasonló jogának sérelme nélkül - felajánlja jószolgálatait az összeütköző Feleknek olyan védőhatalom késelem nélküli kijelölése végett, amelyhez az összeütköző Felek hozzájárulnak. Ebből a célból többek között felkérheti mindegyik Felet arra, hogy bocsásson rendelkezésére egy legalább öt olyan államot felsoroló névjegyzéket, amelyet a felkért fél elfogadhatónak tart arra, hogy nevében a szembenálló Félnél védőhatalomként eljárjon, továbbá felkérheti mindegyik szembenálló Felet arra, hogy bocsásson rendelkezésére egy legalább öt olyan államot felsoroló névjegyzéket, amelyet az első Fél védőhatalomként elfogadna. Ezeket a névjegyzékeket a felkéréstől számított két héten belül közölni kell a Bizottsággal, amely azokat egybeveti és igyekszik megszerezni a mindkét névjegyzékben szereplő valamely javasolt állam beleegyezését.

4. Ha a fentiek ellenére nem sikerül védőhatalmat biztosítani, az összeütköző Felek kötelesek késelem nélkül elfogadni, a Vörös kereszt Nemzetközi Bizottsága, vagy valamely más olyan szervezet által felajánlott szolgálatokat, amely teljes biztosítékot nyújt arra, hogy az érintett Felekkel folytatott kellő tanácskozások után és azok eredményének fegyelembevételével - a helyettesítő feladatai elvégzésére képes és azokat pártatlanul - és hatékonyan fogja ellátni. Az ilyen helyettesítő eljárásához az összeütköző Felek egyetértése szükséges; az összeütköző Felek a helyettesítőnek az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében rá háruló feladatok teljesítése érdekében kifejtett tevékenységét a lehető legnagyobb mértékben megkönnyíteni tartoznak.

5. A Védőhatalmaknak az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazása céljából történő kijelölése és elfogadása - a 4. Cikkkel összhangban - nem érinti az összeütköző Felek, vagy valamely terület, így a megszállt terület jogi helyzetét.

6. Az összeütköző Felek közötti diplomáciai kapcsolatok fenntartása, vagy valamelyik Fél, illetve annak állampolgárai érdekei oltalmának a diplomáciai kapcsolatokra vonatkozó nemzetközi jogi szabályok értelmében valamely harmadik államra történő átruházása nem akadályozza a Védőhatalmak kijelölését az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazásának tekintetében.

7. Valahányszor a jelen Jegyzőkönyv a továbbiakban Védőhatalmat említ, azon a helyettesítőt is érteni kell.

6. Cikk

Szakképzett személyzet

1. A Magas Szerződő Felek a Vörös kereszt (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) nemzeti tagságainak segítségével békeidőben is törekedniük kell szakképzett személyzet kiképzésére az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazásának és különösen a Védőhatalmak tevékenységének megkönnyítése céljából.

2. Az ilyen személyzet toborzása és kiképzése belső joghatóság alá tartozik.

3. A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága köteles az ilyen képesítésű személyekről a Magas Szerződő Felek által esetleg összeállított és e célból neki átadott névjegyzékeket a Magas Szerződő Felek rendelkezésére bocsátani.

4. Az ilyen személyzetnek az ország területén kívül történő alkalmazása feltételeit minden esetben az érintett Felek közötti külön megállapodásokban kell rögzíteni.

7. Cikk

Értekezletek

A jelen Jegyzőkönyv letéteményese - egy, vagy több Magas Szerződő Fél kérésére és a Magas Szerződő Felek többségének hozzájárulásával - összehívja a Magas Szerződő Felek értekezletét az Egyezmények és a Jegyzőkönyv alkalmazásával kapcsolatos általános problémák megtárgyalása céljából.

II. RÉSZ

SEBESÜLTEK, BETEGEK ÉS HAJÓTÖRÖTTEK

I. CÍM

ÁLTALÁNOS VÉDELEM

8. Cikk

Fogalommeghatározások

A jelen Jegyzőkönyv alkalmazása szempontjából:

a) a „sebesültek” és „betegek” alatt katonai vagy polgári személyek értendők, akik sérülésük, betegségük, vagy egyéb testi vagy szellemi rendellenességük, illetve fogyatékoságuk folytán orvosi segítségre, vagy ápolásra szorulnak, és nem vesznek részt az ellenségeskedésekben. Ugyancsak ideértendők a szülő nők, az újszülöttek és azonnali orvosi segítségre, vagy ápolásra szoruló más személyek, mint a gyengélkedők, mint a várandós anyák, akik nem vesznek részt az ellenségeskedésekben;

b) a „hajótöröttek” alatt olyan katonai, vagy polgári személyek értendők, akik az őket - vagy az őket szállító hajót, illetve légitársaságot - ért szerencsétlenség folytán veszélybe kerültek a tengeren vagy más vizeken, és nem vesznek részt az ellenségeskedésekben. Ezeket a személyeket, amennyiben továbbra sem vesznek részt az ellenségeskedésekben, megmentésük során mindaddig hajótörötteknek kell tekinteni, amíg az Egyezmények, vagy a jelen Jegyzőkönyv értelmében más jogállásúvá nem válnak;

c) „egészségügyi személyzet” alatt azok a személyek értendők, akiket az összeütközésben részt vevő valamelyik Fél kizárólag az e) pontban felsorolt orvosi feladatokkal, vagy az egészségügyi alakulatok irányításával, illetve az egészségügyi szállítások irányításával, vagy végrehajtásával bíztak meg. Az ilyen megbízások lehetnek állandó, vagy ideiglenes jellegűek. Ide tartoznak:

(i) az összeütközésben részt vevő valamelyik Fél katonai, vagy polgári egészségügyi személyzete, ideértve az Első és a Második Egyezményben meghatározott személyzetet is, valamint a polgári védelmi szervezetek egészségügyi személyzete;

(ii) a Vöröskereszt (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) nemzeti tagságainak és más nemzeti önkéntes segélyegyleteknek az összeütközésben részt vevő valamelyik Fél által kellően elismert és feljogosított egészségügyi személyzetét;

(iii) a 9. Cikk 2. bekezdésében említett egészségügyi alakulatok, illetve egészségügyi szállítóeszközök egészségügyi személyzete;

d) „egyházi személyzet” alatt olyan katonai, vagy polgári személyek értendők, mint lelkészek, akik kizárólag hivatásukat gyakorolják és:

(i) az összeütközésben részt vevő Fél fegyveres erőihez,

(ii) az összeütközésben részt vevő Fél egészségügyi alakulataihoz vagy egészségügyi szállítóeszközeihez;

(iii) a 9. Cikk 2. bekezdésében meghatározott egészségügyi alakulatokhoz, vagy egészségügyi szállítóeszközökhöz, vagy

(iv) az összeütközésben részt vevő Fél polgári védelmi szervezeteihez tartoznak.

Az egyházi személyzet jelenléte lehet állandó vagy ideiglenes jellegű, és rájuk a k) pont rendelkezései az irányadók;

e) „egészségügyi alakulatok” alatt azok a katonai, vagy polgári szervezetek és más alakulatok értendők, melyeket kizárólag egészségügyi célokra - úgymint a sebesültek, betegek és hajótöröttek felkutatására, összegyűjtésére, szállítására, betegségük megállapítására, illetve kezelésére, az elsősegélynyújtást is ideértve, vagy betegségek megelőzésére - szerveztek. Ide tartoznak például a kórházak és más hasonló egységek, vérátömlesztő és kórmegelőző állomások és intézetek, egészségügyi raktárak és az ilyen alakulatok egészségügyi és gyógyszerlerakatai. Az egészségügyi alakulatok lehetnek helyhez kötöttek, vagy mozgók, állandóak vagy ideiglenesek;

f) „egészségügyi szállítás” alatt az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv védelme alatt álló sebesültek, betegek, hajótöröttek, egészségügyi személyzet, egyházi személyzet, egészségügyi felszerelések, illetve egészségügyi anyagok szárazföldi, vízi vagy légi szállítása értendő;

g) „egészségügyi szállítóeszközök” alatt minden olyan katonai, vagy polgári, állandó vagy ideiglenes szállítóeszköz értendő, amely kizárólag egészségügyi szállításra szolgál és az összeütközésben részt vevő valamelyik Fél illetékes hatóságának ellenőrzése alatt áll;

h) „egészségügyi járművek” alatt minden olyan jármű értendő, amely szárazföldi úton történő egészségügyi szállításra szolgál;

i) „egészségügyi hajók és vízijárművek” alatt minden olyan szállítóeszköz értendő, amely vízi úton történő egészségügyi szállításra szolgál;

j) „egészségügyi légi jármű” alatt minden olyan szállítóeszköz értendő, amely légi úton történő egészségügyi szállításra szolgál;

k) „állandó egészségügyi személyzet”, „állandó egészségügyi alakulatok”, és „állandó egészségügyi szállítóeszközök” alatt azok értendők, amelyek időbeli korlátozás nélkül kizárólag egészségügyi célokra szolgálnak. „Ideiglenes egészségügyi személyzet”, „ideiglenes egészségügyi alakulatok” és „ideiglenes egészségügyi szállítóeszközök” alatt azon értendők, amelyek meghatározott ideig - igénybevételük alatt mindvégig - kizárólag egészségügyi célokra szolgálnak. Más minősítés hiányában az „egészségügyi személyzet”, „egészségügyi egységek” és „egészségügyi szállítóeszközök” kifejezéseken mind az állandó, mind az ideiglenes jellegű ilyen személyzet, alakulatok és szállítóeszközök értendők;

l) a „megkülönböztető jelvény” alatt az egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök, illetve az egészségügyi és egyházi személyzet, felszerelés, vagy anyagok védelmére szolgáló, fehér alapon elhelyezett vörös kereszt, vörös félhold, vagy vörös oroszlán és nap megkülönböztető jelvény értendő;

m) „megkülönböztető jelzés” alatt jelen Jegyzőkönyv I. Mellékletének III. Fejezetében említett, kizárólag egészségügyi alakulatok, illetve szállítóeszközök azonosítására meghatározott jelzések, vagy üzenetjelek értendők.

9. Cikk

Alkalmazás köre

1. Ennek a résznek a rendelkezéseit, melyek a sebesültek, a betegek és a hajótöröttek helyzetének javítását célozzák - faj, szín, nem, nyelv, vallás vagy hit, politikai, vagy más meggyőződés, nemzeti, vagy társadalmi hovatartozás, vagyon, származás, vagy más állapot, illetve bármely más hasonló szempont szerinti mindennemű hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazni kell mindazokra, akik az 1. Cikkben említett helyzetbe kerülnek.

2. Az Első Egyezmény 27. és 32. Cikkének vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell azokra az állandó jellegű egészségügyi alakulatokra és szállítóeszközökre (a Második Egyezmény 25. Cikkének hatálya alá tartozó kórházhajók kivételével), valamint azok személyzetére, melyeket:

- a) egy semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más állam;
- b) egy ilyen állam elismert és feljogosított segélyegyesülete;
- c) egy pártatlan nemzetközi emberbaráti szervezet bocsátott emberbaráti célokra az összeütközésben résztvevő valamelyik Fél rendelkezésére.

10. Cikk

Védelem és gondozás

1. Bármelyik Fél összes sebesültjeit, betegeit és hajótörötteit tiszteletben kell tartani és védelemben részesíteni.

2. Minden körülmények között emberséges bánásmódban és állapotuktól függően a lehető legteljesebb és a lehető leggyorsabb orvosi ápolásban és gondozásban kell őket részesíteni. Az orvosi szempontokon kívül tilos bármilyen más alapon történő megkülönböztetésük.

11. Cikk

A személyek védelme

1. Tilos bármilyen indokolatlan cselekménnyel vagy mulasztással veszélyeztetni az 1. Cikkben említett helyzet következtében a szembenálló Fél hatalmába került, vagy internált, fogvatartott, illetve a szabadságuktól más módon megfosztott személyek testi, vagy szellemi egészségét és épségét. Ennélfogva tilos az ebben a Cikkben említett személyeket olyan orvosi eljárásnak alávetni, amelyet az érintett személy egészségi állapota nem indokol, és amely nem egyeztethető össze azokkal az általánosan elfogadott orvosi szabályokkal, amelyek az eljárást folytató félnek szabadságuktól semmilyen módon meg nem fosztott állampolgáira hasonló orvosi körülmények között irányadók.

2. Ilyen személyeken különösképpen tilos - még beleegyezésükkel sem -

- a) testcsonkítást,
- b) orvosi, vagy tudományos kísérleteket,
- c) átültetés céljából szövet-, vagy szerveltávolítást végrehajtani,

kivéve ha ezek a cselekmények az 1. bekezdésben meghatározott feltételekkel összhangban indokoltak.

3. A 2. c) bekezdésben foglalt tilalom alól csak vérátömlesztési célú véradás, vagy átültetési célú bőradás esetében lehet kivételt tenni, feltéve, hogy a vér- illetve a bőradás önkéntes, bármilyen erőszak, vagy ráhatás nélkül és ekkor is kizárólag gyógyászati célra, az általánosan elfogadott orvosi szabályokkal összeegyeztethető körülmények között, a donor és a kedvezményezett javát egyaránt szolgáló ellenőrzés mellett történik.

4. Egy másik Fél hatalmába került személy testi, vagy szellemi egészségét, vagy épségét, súlyosan veszélyeztető bármely szándékos cselekmény, vagy mulasztás, amely az 1. és 2. bekezdésben foglalt tilalmak bármelyikébe ütközik, illetve ellentétes a 3. bekezdésben meghatározott követelményekkel, a jelen Jegyzőkönyv súlyos megszegésének minősül.

5. Az 1. bekezdésben említett személyeknek jogukban áll bármilyen sebészeti beavatkozást visszautasítani. Visszautasítás esetén az egészségügyi személyzetnek törekednie kell a beteg aláírt, vagy magáénak elismert megfelelő írásbeli nyilatkozatának megszerzésére.

6. Az összeütközésben résztvevő mindegyik Fél köteles orvosi nyilvántartást vezetni az 1. bekezdésben említett személyek átömlesztési célú véradásairól, vagy átültetési célú bőradásairól, amennyiben a vér-, illetve bőradás az érintett Fél felelőssége mellett történik.

Az összeütközésben résztvevő mindegyik Fél emellett köteles kimutatást készíteni az 1. Cikkben említett helyzet folytán internált, fogvatartott, vagy szabadságától más módon megfosztott bármely személlyel kapcsolatban végzett valamennyi orvosi műveletről. Ezeket a nyilvántartásokat a Védőhatalom által végzett ellenőrzés céljából mindenkor rendelkezésre kell bocsátani.

12. Cikk

Az egészségügyi alakulatok védelme

1. Az egészségügyi alakulatokat mindenkor tiszteletben kell tartani, és védelemben kell részesíteni s nem szabad őket megtámadni.

2. Az 1. bekezdés a polgári egészségügyi alakulatokra is kiterjed, amennyiben:

a) valamelyik összeütköző Félhez tartoznak;

b) valamelyik összeütköző Fél illetékes hatósága elismerte és feljogosította, vagy

c) a jelen Jegyzőkönyv 9. Cikkének 2. bekezdésével, illetve az Első Egyezmény 27. Cikkével összhangban engedélyezték.

3. Az összeütköző Felek értesíteni tartoznak egymást helyhez kötött egészségügyi alakulataik elhelyezkedéséről. Az ilyen értesítés hiánya nem mentesíti a Feleket az 1. bekezdés rendelkezései betartásának kötelezettsége alól.

4. Az egészségügyi alakulatokat semmilyen körülmények között sem szabad katonai objektumoknak támadástól való védelmezésére felhasználni. Az összeütköző Felek a lehetőség szerint kötelesek gondoskodni egészségügyi alakulataik olyan elhelyezéséről, hogy a katonai objektumok elleni támadások ne veszélyeztessék biztonságukat.

13. Cikk

Polgári egészségügyi alakulatok védelmének megszűnése

1. A polgári egészségügyi alakulatokat megillető védelem csak akkor szűnhet meg, ha - emberbaráti feladatukon túlmenően - az ellenségnek ártó cselekmények elkövetésére használják őket. A védelem ebben az esetben is csak akkor szűnik meg, ha - figyelmeztetés és adott esetben ésszerű határidő kikötése ellenére - a megfelelő figyelmeztetés eredménytelen marad.

2. Az alábbiakban nem tekintendők az ellenségnek ártó cselekménynek:

a) ha az alakulat személyzete el van látva önvédelmükre, vagy a gondjaikra bízott sebesültek és betegek védelmére szolgáló könnyű egyéni fegyverekkel;

b) ha az alakulatot előőrs, őrség, vagy kíséret őrzi;

c) ha az alakulatnál olyan kézfegyvereket és lőszereket találnak, amelyek a sebesültektől és a betegektől származnak, s azokat nem adták le a megfelelő szolgálatnak;

d) ha a fegyveres erők tagjai, vagy más harcosok egészségügyi okokból vannak az alakulatnál.

14. Cikk

A polgári egészségügyi alakulatok igénybevételének korlátai

1. A megszálló Hatalom köteles gondoskodni arról, hogy a megszállt terület polgári lakosságának egészségügyi igényeit továbbra kielégítsék.

2. A megszálló Hatalom ennél fogva nem veheti igénybe a polgári egészségügyi alakulatokat, azok felszerelését és anyagait, vagy személyzetük szolgálatait, mindaddig, amíg ezekre a segélyforrásokra a polgári lakosság egészségügyi ellátásának biztosításához, vagy már a kezelés alatt álló sebesültek és betegek folyamatos orvosi gondozásához szükség van.

3. A 2. bekezdésben foglalt általános szabály folyamatos betartásának biztosításával a megszálló Hatalom az alábbi meghatározott feltételek mellett veheti igénybe az említett segélyforrásokat:

a) ha a segélyforrásokra a megszálló Hatalom fegyveres erői sebesült és beteg tagjainak, vagy a hadifoglyoknak megfelelő és azonnali orvosi ellátásához van szükség;

b) ha az igénybevétel csak a szükséghelyzet megszűnéséig tart; és

c) ha azonnali intézkedésekkel biztosítják, hogy a polgári lakosság, valamint a már kezelés alatt lévő és az igénybevételben érintett sebesültek és betegek egészségügyi igényeit továbbra is kielégítsék.

15. Cikk

A polgári egészségügyi és az egyházi személyzet védelme

1. A polgári egészségügyi személyzetet tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni.

2. Szükség esetén minden lehető segítséget meg kell adni a polgári egészségügyi személyzetnek olyan területen, ahol a harci cselekmények a polgári egészségügyi szolgálatot szétzilálták.

3. A megszálló Hatalom a megszállt területen köteles minden lehető segítséget megadni a polgári egészségügyi személyzetnek ahhoz, hogy a lehető legjobban elláthassa emberbaráti feladatait. A megszálló Hatalom nem követelheti meg az ilyen személyzettől, hogy említett feladatai teljesítése során - egészségügyi okokon kívül - bárkit is előnyben részesítsen a kezelés szempontjából. A személyzetet tilos olyan feladatok végzésére kényszeríteni, amelyek nem egyeztethetők össze emberbaráti feladatukkal.

4. A polgári egészségügyi személyzet - az érintett Fél által szükségesnek tartott felügyeleti és biztonsági intézkedések betartása mellett - bárhova beléphet - ahol szolgálatai nélkülözhetetlenek.

5. A polgári egyházi személyzetet tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni. Rájuk is irányadók az Egyezményeknek és a jelen Jegyzőkönyvnek az egészségügyi személyzet védelmére és azonosítására vonatkozó rendelkezései.

16. Cikk

Az egészségügyi feladatokat ellátók általános védelme

1. Senki semmilyen körülmények között nem büntethető az orvosi etikával összeegyeztethető egészségügyi tevékenység végzése miatt, tekintet nélkül arra, hogy az ilyen tevékenységet kinek a javára végzi.

2. Tilos az egészségügyi tevékenységet folytató személyeket arra kötelezni, hogy az orvosi etika szabályaival, a sebesültek és betegek érdekeit védő más orvosi szabályokkal, vagy az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseivel ellentétes cselekményeket vagy

munkát végezzenek, illetve arra, hogy az említett szabályok és rendelkezések által megkövetelt cselekményeket vagy munkát ne végezzék el.

3. Tilos egészségügyi tevékenységet folytató személyeket arra kötelezni, hogy a szembenálló Félhez, vagy a saját Félhez tartozó bármely személynek - kivéve, ha ezt a saját Fél jogszabályai megkövetelik - bármilyen információt nyújtsanak azokról a sebesültekről, és betegekről, akik gondozásuk alatt vannak, vagy voltak, amennyiben megítélésük szerint az ilyen információ az érintett betegekre, vagy családjaikra nézve hátrányos lehet. A fertőző betegségek kötelező bejelentésére vonatkozó szabályokat azonban tiszteletben kell tartani.

17. Cikk

A polgári lakosság és segélyegyletek szerepe

1. A polgári lakoságnak a szembenálló Félhez tartozó sebesülteket, betegeket és hajótörötteket is tiszteletben kell tartania és nem követhet el ellenük erőszakos cselekményeket. A polgári lakoságnak és segélyegyleteknek, mint pl. a nemzeti Vöröskereszt, (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) társaságok, lehetővé kell tenni, hogy akár saját kezdeményezésükre is - a megszállt vagy olyan területeken is, ahol harcok folynak, összegyűjtsék és gondozzák a sebesülteket, betegeket és hajótörötteket. Senkit sem szabad bántalmazni, üldözni, elítélni, vagy megbüntetni ilyen emberbaráti cselekedetek miatt.

2. Az összeütköző Felek felhívással fordulhatnak a polgári lakosághoz és a 1. bekezdésben említett segélyegyletekhez, hogy gyűjtsék össze és gondozzák a sebesülteket, betegeket és hajótörötteket, továbbá, hogy kutassák fel a halottakat és jelentsék hollétüket; az ilyen felhívásra jelentkezőket védelemben kell részesíteniük és meg kell adniuk a számukra szükséges segítséget. A terület feletti ellenőrzést megszerző, vagy visszaszerző szembenálló Fél is köteles megadni ugyanezt a védelmet és segítséget mindaddig, amíg arra szükség van.

18. Cikk

Azonosítás

1. Az összeütközésben résztvevő mindegyik Fél köteles törekedni arra, hogy az egészségügyi és egyházi személyzet, valamint az egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök felismerhetők legyenek.

2. Az összeütközésben résztvevő mindegyik Fél köteles továbbá törekedni olyan módszerek és eljárások bevezetésére és alkalmazására, amelyek lehetővé teszik a megkülönböztető jelvényt és megkülönböztető jelzéseket használó egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök felismerését.

3. A megszállt területen, valamint azokon a területeken, ahol harcok folynak, vagy várhatóan folyni fognak a polgári egészségügyi személyzet és a polgári egyházi személyzet azonosítását megkülönböztető jelvénnel és e minőségüket feltüntető személyazonossági igazolvánnyal kell biztosítani.

4. Az egészségügyi alakulatokat és szállítóeszközöket az illetékes hatóság hozzájárulásával megkülönböztető jelvénnel kell ellátni. A jelen Jegyzőkönyv 22. Cikkében említett hajók és vízijárművek jelzése a Második Egyezményben foglaltak szerint történik.

5. A megkülönböztető jelvény mellett az összeütközésben résztvevő Fél - a jelen Jegyzőkönyv I. mellékletének III. Fejezetében foglaltak szerint - megkülönböztető jelzések használatát is engedélyezheti az egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök azonosítására. Az említett Fejezetben meghatározott esetekben az egészségügyi szállítóeszközök kivételesen a megkülönböztető jelvény feltüntetése nélkül is használhatnak megkülönböztető jelzéseket.

6. A jelen Cikk 1-5 bekezdéseinek rendelkezéseit a jelen Jegyzőkönyv I. Mellékletének I-III. Fejezete értelmében kell alkalmazni. A Melléklet III. Fejezetében az egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök kizárólagos használatára előírt jelzéseket - az ott meghatározott esetekből eltekintve - csak az említett Fejezetben megjelölt egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök azonosításának céljára szabad használni

7. A jelen Cikk nem ad felhatalmazást a megkülönböztető jelvénynek békeidőben történő, az Első Egyezmény 44. Cikkében megállapítottnál szélesebb körű használatára.

8. Az Egyezményeknek és a jelen Jegyzőkönyvnek a megkülönböztető jelvény használatának ellenőrzésére és a vele való visszaélés megelőzésére és megakadályozására vonatkozó rendelkezéseit a megkülönböztető jelzésekre is alkalmazni kell.

19. Cikk

A semleges és az összeütközésben részt nem vevő más államok

A semleges és az összeütközésben részt nem vevő más államok a jelen Jegyzőkönyv megfelelő rendelkezéseit a jelen Rész értelmében védelmet élvező és a saját területükre befogadott vagy ott felügyeletük alá került személyekre, továbbá az összeütköző Felek általuk talált halottaira is alkalmazni tartoznak.

20. Cikk

Megtorlás tilalma

Tilos a jelen Rész védelme alatt álló személyek és tárgyak ellen megtorlást alkalmazni.

II. CÍM

EGÉSZSÉGÜGYI SZÁLLÍTÁSOK

21. Cikk

Egészségügyi járművek

Az egészségügyi járműveket az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében ugyanúgy tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni, mint a mozgó egészségügyi alakulatokat.

22. Cikk

Kórházhajók és parti mentő vízijárművek

1. Az Egyezményeknek

a) a Második Egyezmény 22., 24., 25. és 27. Cikkében meghatározott hajókra,

b) azok mentőcsónakjaira és kis vízijárműveire,

c) azok személyzetére és legénységére, és

d) a fedélzetén lévő sebesültekre, betegekre és hajótöröttekre

vonatkozó rendelkezéseit abban az esetben is alkalmazni kell, ha ezek a vízijárművek olyan polgári sebesülteket, betegeket és hajótörötteket szállítanak, akik nem tartoznak a Második Egyezmény 13. Cikkében említett kategóriák egyikébe sem. Az ilyen polgári személyeket azonban tilos a sajátjukon kívül más Félnek kiszolgáltatni, vagy a tengeren fogságba ejteni.

Ha az összeütközésben résztvevő Felek közül nem a sajátjuk, hanem a másik hatalmában vannak, akkor rájuk a Negyedik Egyezmény és a jelen Jegyzőkönyv az irányadó.

2. Az Egyezmények által a Második Egyezmény 25. Cikkében említett hajóknak biztosított védelem azokra a kórházhajókra is kiterjed, amelyeket:

a) egy semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más állam, vagy

b) egy pártatlan nemzetközi emberbaráti szervezet bocsátott emberbaráti célokra az összeütközésben résztvevő valamelyik Fél rendelkezésére, feltéve, hogy bármelyik esetben eleget tesznek a hivatkozott Cikkben meghatározott követelményeknek.

3. A Második Egyezmény 27. Cikkében említett kis vízijárművek az ott előírt értesítés elmaradása esetén is védelmet élveznek. Az összeütköző Felek mindazonáltal közölni tartoznak egymással az ilyen csónakok minden olyan jellemzőjét, amely azonosításukat és felismerésüket elősegíti.

23. Cikk

Egyéb egészségügyi hajók és vízijárművek

1. A jelen Jegyzőkönyv 22. és a Második Egyezmény 38. Cikkében nem említett egészségügyi hajókat és vízijárműveket a tengeren és más vizeken ugyanolyan kíméletben és védelemben kell részesíteni, mint az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében a mozgó egészségügyi alakulatokat. Mivel védelmük csak akkor lehet hatékony, ha ilyen minőségükben azonosíthatók és felismerhetők, megkülönböztető jelvényt kell ellátni őket. és lehetőség szerint be kell tartani a Második Egyezmény 43. Cikkének 2. bekezdésében foglaltakat.

2. Az 1. bekezdésben említett hajók és egyéb vízijárművek továbbra is a hadijog hatálya alá tartoznak. Minden olyan felszíni hadihajó, amely képes parancsának azonnal érvényt is szerezni, megállásra vagy távozásra szólíthatja fel őket, illetve meghatározott útirányt jelölhet ki részükre, s azok minden ilyen parancsnak engedelmességni tartoznak. Semmilyen más módon nem téríthetők el egészségügyi rendeltetésüktől mindaddig, amíg rájuk a fedélzetükön tartózkodó sebesülteknek, betegeknek és hajótörötteknek szükségük van.

3. Az 1. bekezdésben biztosított védelem csak a Második Egyezmény 34., és 35., Cikkében lefektetett feltételek mellett szűnhet meg. A 2. bekezdéssel összhangban kiadott parancs egyértelmű megtagadása a Második Egyezmény 34. Cikke értelmében az ellenségnek ártó cselekménynek minősül.

4. Az összeütközésben résztvevő valamelyik Fél indulás előtt minél előbb közölheti bármelyik szembenálló Féllel az egészségügyi hajó, vagy csónak nevét, jellemző adatait, a kihajózás várható időpontját, útirányát és körülbelüli haladási sebességét, elsősorban 2000 bruttó regisztertonna tartalmat meghaladó hajók esetében, és minden egyéb olyan információt nyújthat, amely azonosítást és felismerést megkönnyítheti. A szembenálló Fél nyugtázni tartozik az ilyen közlések vételét.

5. A Második Egyezmény 37. Cikkének rendelkezései az ilyen hajókon és vízijárműveken tartózkodó egészségügyi és egyházi személyzetre is kiterjednek.

6. A Második Egyezmény rendelkezései az annak 13. és a jelen Jegyzőkönyv 44. Cikkében megjelölt kategóriába tartozó és az ilyen egészségügyi hajók és vízijárművek fedélzetén lévő sebesültekre, betegekre és hajótöröttekre is kiterjednek. A Második Egyezmény 13. Cikkében megjelölt egyetlen kategóriába sem tartozó polgári sebesültek, betegek és hajótöröttek a tengeren nem adhatók át a sajátjukon kívül más Félnek és nem távolíthatók el az ilyen hajókról vagy vízijárművekről, ha pedig az összeütközésben résztvevő valamely szembenálló Fél hatalmába kerülnek, akkor rájuk a Negyedik Egyezmény és a jelen Jegyzőkönyv az irányadó.

24. Cikk

Egészségügyi légi járművek védelme

Az egészségügyi légi járművek a jelen Cím rendelkezései szerint részesülnek kíméletben és védelemben.

25. Cikk

Egészségügyi légi járművek a szembenálló Fél által nem ellenőrzött területeken

A baráti erők tényleges ellenőrzése alatt álló szárazföldi, vagy a valamelyik szembenálló Fél tényleges ellenőrzése alá nem tartozó tengeri területeken, illetve ilyen területek fölött az összeütköző Felek egészségügyi légi járműveinek kímélete és védelme nem függvénye a szembenálló Féllel kötött megállapodásnak. A nagyobb biztonság kedvéért azonban az ilyen területeken egészségügyi légi járművet közlekedtető összeütköző Fél a 29. Cikk szerint értesítheti a szembenálló Felet, különösen akkor, ha az ilyen légi jármű berepülhet a szembenálló Fél föld-levegő fegyverrendszereinek hatókörébe.

26. Cikk

Egészségügyi légi járművek az érintkezési, vagy hasonló övezetekben

1. Az érintkezési övezet azon részeiben és azon részei fölött, amelyek a baráti erők tényleges ellenőrzése alatt vannak, és az olyan területeken, illetve területek felett, melyek tényleges ellenőrzése még nem állapítható meg világosan, az egészségügyi légi járművek védelme csak akkor lehet teljesen hatékony, ha az összeütköző Felek illetékes katonai hatóságai a 29. Cikkkel összhangban előzetes megállapodást kötnek egymással. Bár ilyen megállapodás hiányában az egészségügyi légi járművek csak saját kockázataikra közlekednek, ilyen minőségük felismerése után tiszteletben kell őket tartani.

2. „Érintkezési övezet” alatt olyan szárazföldi terület értendő, ahol a szembenálló erők előretolt elemei harcérinkedésben vannak egymással, különösen pedig ahol közvetlen szárazföldi tűzharc folyik.

27. Cikk

Egészségügyi légi járművek a szembenálló Fél ellenőrzése alatt álló területeken

1. Az összeütköző Felek egészségügyi légi járművei akkor is védelmet élveznek, ha a szembenálló Fél tényleges ellenőrzése alatt álló szárazföldi vagy tengeri terület fölött repülnek, feltéve, hogy a repüléshez a szembenálló Fél illetékes hatósága előzetesen hozzájárult.

2. A szembenálló Fél tényleges ellenőrzése alatt lévő terület fölött repülő olyan egészségügyi légi jármű, amely a 1. bekezdésben említett hozzájárulás nélkül, vagy az abban rögzített feltételektől - akár navigációs hiba, akár a repülés biztonságát érintő kényszerhelyzet folytán - eltérően közlekedik, minden lehetséges módon törekednie kell önmaga azonosítására és arra, hogy a körülményekről a szembenálló Felet tájékoztassa. A szembenálló Félnek, mielőtt az egészségügyi légi járművet felismerte, minden ésszerű eszközzel törekednie kell a 30. Cikk 1. bekezdésében előírt leszállási, vagy vízre ereszkedési parancs kiadására, illetve saját érdekei védelmében más lépések megtételére, és bármelyik esetben időt hagyni a légi járműnek ahhoz, hogy megtámadása előtt eleget tehessen a felszólításnak.

28. Cikk

Az egészségügyi légijárművek közlekedésének korlátai

1. Az összeütköző Feleknek tilos arra törekedniük, hogy egészségügyi légijárművek felhasználásával szerezzenek katonai előnyt a szembenálló Féllel szemben. Egészségügyi légijárműveket nem szabad katonai létesítmények támadás alóli mentesítésére felhasználni.

2. Egészségügyi légijárműveket nem szabad hírszerzői tevékenységre felhasználni, és azok nem vihetnek magukkal ilyen célra szolgáló felszereléseket. Tilos olyan személyeket, vagy rakományt szállítaniuk, akik, vagy amelyek nem esnek a 8. Cikk *f)* pontjában foglalt meghatározás alá. Az ilyen járműveken utazók személyi holmijának, illetve a kizárólag a repülés, az összeköttetés, vagy az azonosítás megkönnyítésére szolgáló berendezéseknek a szállítása nem esik tilalom alá.

3. Egészségügyi légijárműveken csak a rajtuk utazó sebesültektől, betegektől és hajótöröttektől elvett, és a megfelelő szolgálatnál még le nem adott kézfegyvereket és lőszert, továbbá olyan egyéni könnyű fegyvereket szabad szállítani, amelyek a rajtuk utazó egészségügyi személyzet önvédelmére és a gondjaikra bízott sebesültek, betegek és hajótöröttek védelmére szolgálnak.

4. A 26. és 27. Cikk alapján repülést végző egészségügyi légijárművek csak a szembenálló Fél előzetes hozzájárulásával használhatók a sebesültek, betegek és hajótöröttek felkutatására.

29. Cikk

Egészségügyi légijárművekkel kapcsolatos értesítések és megállapodások

1. A 25. Cikk alapján küldött értesítésekben, illetőleg a 26., 27., 28., (4 bek.), vagy a 31. Cikk alapján előzetes hozzájárulás iránt benyújtott kérelmekben fel kell tüntetni az egészségügyi légijárművek tervezett számát, repülési tervüket és azonosítási eszközeiket; az ilyen értesítések alapján végzett minden repülést a 28. Cikk előírásaival összhangban levőnek kell tekinteni.

2. Az a Fél, amelyik a 25. Cikk alá tartozó légijárműre vonatkozó értesítést kapott, köteles annak vételét azonnal a másik Féllel tudatni.

3. A 26., 27., 28., (4 bek.), vagy a 31. Cikk alapján előzetes hozzájárulás iránti kérelmet kapó Fél köteles minél előbb értesíteni a kérelmező Felet:

a) a kérelem teljesítéséről;

b) a kérelem megtagadásáról, vagy

c) egy másik ésszerű javaslatról. A kérdéses időpontban meg is tilthatja, vagy korlátozhatja az adott terület fölött végzett más repüléseket. Ha a kérelmező Fél a másik Fél javaslatát elfogadja, erről őt is értesíteni tartozik.

4. A Felek minden szükséges intézkedéssel kötelesek biztosítani az értesítések és megállapodások gyors lebonyolítását.

5. A Felek minden szükséges intézkedéssel kötelesek gondoskodni arról is, hogy az ilyen közlések és megállapodások tartalmát gyorsan az érintett katonai alakulatok tudomására hozzák és tájékoztassák őket a kérdéses egészségügyi légijármű által használandó azonosító eszközről.

30. Cikk

Egészségügyi légijárművek leszállása és átvizsgálása

1. Azt az egészségügyi légi járművet, amely a szembenálló Fél által ténylegesen ellenőrzött vagy olyan terület felett repül, amelyeknek tényleges ellenőrzöttsége pontosan nem állapítható meg, fel lehet szólítani az alábbi bekezdésekben meghatározott átvizsgálás céljából történő leszállás, illetve vízre ereszkedés végrehajtására. Az egészségügyi légi jármű minden ilyen felszólításnak engedelmessé tartszik.

2. A felszólításra vagy más okból leszálló, illetve vízre ereszkedő ilyen légi járművet csak a 3., és 4., bekezdésben megjelölt célból lehet átvizsgálni. A vizsgálatot késedelem nélkül meg kell kezdeni és gyorsan le kell folytatni. Az átvizsgáló Fél csak az átvizsgáláshoz elengedhetetlenül szükséges okból távolíthatja el a sebesülteket és betegeket a légi járműről, és minden esetben gondoskodni tartozik arról, hogy az átvizsgálás, vagy az eltávolítás ne legyen hátrányos a sebesültek és betegek állapotára.

3. Ha az átvizsgálás során kiderül, hogy a légi jármű:

a) a 8. Cikk *j*) pontja értelmében egészségügyi légi jármű,
b) a 28. Cikkben előírt feltételeket nem sértette meg, és
c) előzetes megállapodás alapján - ahol ilyen megállapodásnak helye van - és annak megszegése nélkül közlekedik,
az ilyen légi járműnek és a szembenálló Félhez vagy egy semleges, illetve az összeütközésben részt nem vevő más államhoz tartozó utasainak késedelem nélkül engedélyezni kell a továbbrepülést.

4. Ha az átvizsgálás során kiderül, hogy a légi jármű:

a) a 8. Cikk *j*) pontja értelmében nem egészségügyi légi jármű;
b) a 28. Cikkben előírt feltételeket megsértette, vagy
c) előzetes megállapodás nélkül - ahol ilyen megállapodásnak helye van - vagy annak megszegésével közlekedik,
az ilyen légi járművet le lehet foglalni.

Utasival az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően kell bánni. Az állandó jellegű egészségügyi légi járműnek minősülő lefoglalt légi járművet a továbbiakban csak egészségügyi légi járműként lehet használni.

31. Cikk

A semleges, illetve az összeütközésben részt nem vevő más államok

1. Egészségügyi légi jármű előzetes megállapodás nélkül nem repülhet át és nem szállhat le egy semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő másik állam területén. Ilyen megállapodás esetében azonban az egész útvonalon és az adott területen való tartózkodása során mindvégig kíméletben kell részesíteni. Az ilyen légi járművek azonban leszállási vagy vízre ereszkedési felszólításnak engedelmessé tartsznak.

2. Ha egy egészségügyi légi jármű megállapodás hiányában, vagy a megállapodásban foglalt feltételektől - akár navigációs hiba, akár repülés biztonságát érintő kényszerhelyzet folytán - eltérően repül egy semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más állam légterében, minden lehetséges módon törekednie kell arra, hogy hírt adjon magáról és azonosítsa magát. Az érintett államnak, mihelyt az ilyen egészségügyi légi járművet felismerte, minden ésszerű eszközzel törekednie kell a 30. Cikk 1. bekezdésében előírt leszállási, vagy vízre ereszkedési parancs kiadására, illetve saját érdekei védelmében más lépések megtételére, és bármelyik esetben időt kell adni a légi járműnek ahhoz, hogy megtámadása előtt eleget tehessen a felszólításnak.

3. Ha egy egészségügyi légi jármű megállapodás alapján a 2. bekezdésben említett körülmények között akár felszólításra, akár más okból száll le, vagy ereszkedik vízre egy semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más állam területén, a légi járművet át kell vizsgálni annak megállapítása céljából, hogy valóban egészségügyi légi jármű-e. A vizsgálatot

késedelem nélkül meg kell kezdeni és gyorsan le kell folytatni. Az átvizsgáló Fél csak az átvizsgáláshoz elengedhetetlenül szükséges okból távolíthatja el róla a légi járművet közlekedtető Fél sebesültjeit, betegeit, és minden esetben gondoskodni tartozik arról, hogy az átvizsgálás, vagy az eltávolítás ne legyen hátrányos a sebesültek és betegek állapotára. Ha az átvizsgálás során kiderül, hogy a légi jármű valóban egészségügyi légi jármű, akkor a légi járműnek és utasainak - azon személyek kivételével, akik a fegyveres összeütközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályok értelmében fogvatartandók - lehetővé kell tenni útjuk folytatását és ésszerű segítséget kell nekik adni a továbbrepüléshez. Ha az átvizsgálás során kiderül, hogy a légi jármű nem egészségügyi légi jármű, akkor a légi járművet le kell foglalni, és utasait a 4. bekezdésben meghatározott bánásmódban kell részesíteni.

4. Az egészségügyi légi járműből a helyi hatóságok hozzájárulásával egy semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más állam területén nem ideiglenes jelleggel kiszállított sebesülteket, betegeket és hajótörötteket - az adott állam és az összeütköző Felek közötti ellenkező megállapodás hiányában - ennek az államnak fogva kell tartania abban az esetben, ha ezt fegyveres összeütközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályok előírják annak biztosítása végett, hogy ne vehessenek ismét részt az ellenségeskedésekben. A kórházi ápolás és internálás költségei azt az államot terhelik, amelyhez az érintett személyek tartoznak.

5. A semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más államok egészségügyi légi járműveinek területük fölötti repülésére, illetve területükön való leszállására vonatkozó feltételeket és megszorításokat az összeütközésben résztvevő összes Felekre egyformán tartoznak alkalmazni.

III. CÍM

ELTŰNTEK ÉS HALOTTAK

32. Cikk

Általános elv

A jelen Címben foglalt rendelkezések megvalósítása során a Magas Szerződő Feleknek, az összeütköző Feleknek és a nemzetközi emberbaráti szervezeteknek az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyvben szabályozott tevékenységét mindenekelőtt a családoknak az a joga vezérli, hogy tudomással bírjanak hozzátartozóik sorsáról.

33. Cikk

Eltűnt személyek

1. Mihelyt a körülmények lehetővé teszik, de legkésőbb az aktív harci cselekmények befejeztével az összeütköző Felek mindegyike köteles felkutatni a szembenálló Fél által eltűntnek nyilvánított személyeket. A szembenálló Fél minden rájuk vonatkozó adat közlésével köteles megkönnyíteni az ilyen személyek felkutatását.

2. Az előző bekezdés alapján történő adatgyűjtés megkönnyítése érdekében az összeütköző Felek mindegyike köteles az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében kedvezőbb elbírálás alá nem eső személyek tekintetében:

a) nyilvántartásba venni a Negyedik Egyezmény 138. Cikkében meghatározott adatokat az ellenségeskedések, vagy megszállás következtében két hétnél hosszabb ideje elfogott, bebörtönzött, vagy egyébként fogvatartott, illetve a fogvatartás során bármikor elhalálozott személyekről;

b) a lehető legnagyobb mértékben megkönnyíteni és szükség esetén elvégezni az ellenségeskedések vagy megszállás következtében más körülmények között elhalálozott ilyen személyek adatainak felkutatását és nyilvántartásba vételét.

3. Az 1. bekezdés alapján eltűntnek nyilvánított személyek adatait és az ilyen adatok iránti kérelmeket közvetlenül vagy a Védőhatalom, a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának Központi Tájékoztató Irodája, illetve a Nemzetközi Vöröskereszt (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) társaságok útján kell továbbítani. Ha az adatközlés nem a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága és annak Központi Tájékoztató Irodája útján történik, az összeütköző Felek mindegyike köteles gondoskodni arról, hogy az adatokat a Központi Tájékoztató Iroda is megkapja.

4. Az összeütköző Feleknek törekednie kell olyan megállapodásokra, amelyek alapján csoportokat szerveznek a halottak harctéri felkutatására, azonosítására és összeszedésére; megfelelő esetben az olyan megállapodásokat is ideértve, amelyek alapján az ilyen csoportokat a szembenálló Fél személyzete is elkíséri, az ilyen feladatoknak az ellenőrzése alatt álló területeken történő elvégzésére. Az ilyen csoportok tagjait kizárólag ilyen feladataik teljesítése során kímélni és védeni kell.

34. Cikk

Elhunytak maradványai

1. A megszállással összefüggő okból, vagy a megszállás és az ellenségeskedések miatt fogságba került és ezalatt elhalálozott személyek, továbbá az olyan személyek maradványait, akik nem az elhalálozás helye szerinti ország állampolgárai, tiszteletben kell tartani és sírjaikat a Negyedik Egyezmény 130. Cikke szerint kell tiszteletben tartani, karbantartani és megjelölni, amennyiben maradványaik, illetve sírjaik az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv értelmében nem esnek kedvezőbb elbírálás alá;

2. Mihelyt a körülmények és a szembenálló Felek közötti viszony lehetővé teszik, a Magas Szerződő Felek - amelyek területein az ellenségeskedések következtében a megszállás során, vagy fogságban elhalálozott személyek sírjai, illetve maradványaik más nyughelyei találhatóak - megállapodásokat tartoznak kötni annak érdekében, hogy:

a) megkönnyítsék a síroknak az elhunytak hozzátartozói és a hivatalos sírnyilvántartó szolgálat képviselői részéről történő felkeresését és hogy szabályozzák annak gyakorlati módozatait;

b) biztosítsák az ilyen sírok állandó védelmét és karbantartását;

c) megkönnyítsék az elhunytak maradványainak és személyi dolgainak hazájuk, vagy amennyiben az nem emel kifogást, legközelebbi hozzátartozóik kérelmére történő hazaszállítását.

3. A 2. bekezdés b) vagy c) pontjára vonatkozó megállapodások hiányában és ha az ily módon elhunytak állama nem hajlandó a sírjaik karbantartásáról saját költségén gondoskodni, az a Magas Szerződő Fél, amelynek területén a sírok találhatóak, ajánlatot tehet az elhunytak maradványai hazaszállításának megkönnyítésére. Az ajánlat elutasítása esetén a Magas Szerződő Fél - az ajánlattételtől számított öt év elteltével és az érintett ország kellő értesítése után - a temetőkre és sírokra vonatkozó saját jogszabályainak megfelelő intézkedéseket foganatosíthatja.

4. Az a Magas Szerződő Fél, amelynek területén a jelen Cikkben említett sírok találhatóak, csak abban az esetben hantolhatja ki a maradványokat, ha:

a) a 2. c) és a 3. bekezdés alapján jár el, vagy

b) a kihantolást fontos közérdek - ideértve az egészségügyi és vizsgálati szükségességet - indokolja, mely esetben a Magas Szerződő Fél köteles mindenkor tiszteletben tartani a

maradványokat és az érintett országgal közölni kihantolási szándékát és az újratemetés tervezett helyére vonatkozó adatokat.

III. RÉSZ

HADVISELÉSI MÓDOK ÉS ESZKÖZÖK A HARCOSOK ÉS A HADIFOGLYOK JOGÁLLÁSA

I. CÍM

HADVISELÉSI MÓDOK ÉS ESZKÖZÖK

35. Cikk

Általános szabályok

1. Az összeütköző Feleknek a hadviselés módja vagy az eszköze megválasztásához való joga semmilyen fegyveres összeütközésben nem korlátlan.

2. Tilos olyan fegyvereket, lövedékeket és anyagokat, valamint olyan hadviselési módokat alkalmazni, amelyek felesleges károkat, vagy szükségtelen szenvedést okoznak.

3. Tilos olyan hadviselési módokat, vagy eszközöket alkalmazni, amelyek célzatosan vagy valószínűen nagyarányú, hosszan tartó és súlyos károkat okozhatnak a természeti környezetben.

36. Cikk

Új fegyverek

Valamely új fegyver, hadtechnikai eszköz, vagy mód tanulmányozása, kifejlesztése, bevezetése, illetve rendszeresítése során az érintett Magas Szerződő Fél köteles megállapítani, hogy annak alkalmazása nem esik-e minden, vagy bizonyos körülmények között a jelen Jegyzőkönyv, vagy a Magas Szerződő Felet kötelező valamely más nemzetközi jogi szabály tilalma alá.

37. Cikk

A hitszegés tilalma

1. Az ellenséget tilos hitszegéssel megölni, megsebesíteni, vagy foglyul ejteni. Hitszegést képeznek azok a cselekmények, amelyek az ellenségben bizalmat keltve, őt - e bizalommal való visszaélés szándékával - abban a hitben tarják, hogy a fegyveres összeütközésekre vonatkozó nemzetközi jogi szabályok alapján védelem illeti meg. Többek között az alábbi cselekmények minősülnek hitszegésnek:

a) a megfelelő zászló kitűzésével fegyverszüneti tárgyalási szándék, vagy megadás színlelése:

b) sebesülés, vagy betegség miatti harcképtelenség színlelése:

c) polgári, nem harcos minőség színlelése:

d) védett helyzet színlelése az ENSZ vagy semleges, illetve az összeütközésben rész nem vevő más államok jelzéseinek, jelvényeinek, vagy egyenruháinak viselésével.

2. A hadicselek alkalmazása nem tilos. Hadicselek az olyan cselekmények, amelyek célja az ellenség félrevezetése, vagy meggondolatlan akciókra bírása, de amelyek nem sértik a fegyveres összeütközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályokat, s amelyek azért nem

hítségűek, mert az ellenségben nem keltenek bizalmat jogi védettsége tekintetében. Hadicselnek tekintendők többek között az álcázás, a csapda, a megtévesztő hadműveletek és a féltevezető adatok közlése.

38. Cikk

Elismert jelvények

1. Tilos rendeltetésellenesen használni a Vöröskereszt, Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap megkülönböztető jelvényt, illetve az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyvben megjelölt egyéb jelvényeket, jeleket, vagy jelzéseket. Fegyveres összeütközés során ugyancsak tilos szándékosan visszaélni más nemzetközileg elismert védőjelvények, -jelek, és -jelzések használatával, a fegyverszüneti zászlót is ideértve, valamint a kulturális javak védelmére szolgáló jelvényvel.

2. Az Egyesült Nemzetek megkülönböztető jelvényt csak e Szervezet engedélyével szabad használni.

39. Cikk

Nemzeti jelzések

1. Fegyveres összeütközés során tilos a semleges, vagy az összeütközésben részt nem vevő más államok zászlóit, vagy katonai jelvényeit, jelzéseit, illetve egyenruháit használni.

2. Támadás közben, illetve a hadműveletek leleplezésére, elősegítésére, biztosítására vagy akadályozására tilos a szembenálló Felek zászlóit, vagy katonai jelvényeit, jelzéseit, illetve egyenruháit használni.

3. A jelen Cikk, továbbá a 37. Cikk 1. d) bekezdése nem érinti a nemzetközi jogok a kémkedésre, a tengeri hadviseléssel kapcsolatos zászló használatra vonatkozó általánosan elismert érvényes szabályait.

40. Cikk

Kegyelem

Tilos olyan parancs kiadása, hogy senki sem maradhat életben, az ellenséget ezzel fenyegeti, illetve a hadműveleteket ilyen alapon folytatni.

41. Cikk

A harcképtelen ellenség védelme

1. Nem szabad megtámadni azt, akiről felismerik, vagy az adott körülmények között felismerhető, hogy harcképtelen.

2. Harcképtelen az a személy, aki:

a) a szembenálló Fél hatalmában van,

b) egyértelműen kifejezésre juttatja azt a szándékát, hogy megadja magát, vagy

c) sebesülése, vagy betegsége következtében elvesztette eszméletét, vagy egyébként magatehetetlenné vált, és azért önvédelemre képtelen, feltéve, hogy bármely felsorolt esetben tartózkodik ellenséges cselekmények elkövetésétől és nem kísérel meg szökést.

3. Ha hadifogoly minőségben védelemre jogosult személyek kerülnek olyan rendkívüli harci körülmények között a szembenálló Fél hatalmába, amelyek nem teszik lehetővé a Harmadik Egyezmény III. Részének I. Címében szabályozott elszállításukat, szabadon kell őket engedni és minden ésszerű óvintézkedéssel gondoskodni kell biztonságukról.

42. Cikk

Légijárművek utasai

1. A végveszélyben légijárműből ejtőernyővel kiugró személyt nem szabad leereszkedése közben megtámadni.

2. A végveszélyben légijárműből ejtőernyővel kiugró személynek a szembenálló Fél ellenőrzése alatt lévő területen történt földreérés után alkalmat kell adni arra, hogy megadja magát, mielőtt megtámadná, kivéve, ha nyilvánvalóan ellenséges tevékenységet folytat.

3. Az ejtőernyős alakulatok nem állnak a jelen Cikk védelme alatt.

II. CÍM

A HARCOSOK ÉS HADIFOGLYOK JOGÁLLÁSA

43. Cikk

Fegyveres erők

1. Valamely összeütőköző Fél fegyveres erői olyan szervezett fegyveres erőkből, csapatokból és alakulatokból állnak, amelyek az alárendeltjeik magatartásáért az adott Félnek felelős parancsnokság alá tartoznak, abban az esetben is, ha a Felet a szembenálló Fél által el nem ismert kormány, vagy a hatóság képviseli. Az ilyen fegyveres erők egy belső fegyelmi rendszerbe tartoznak, amely többek között érvényesíteni tartozik a fegyveres összeütőközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályok betartását.

2. Valamely összeütőköző Fél fegyveres erőinek tagjai (a Harmadik Egyezmény 33. Cikkében említett egészségügyi személyzet és lelkeszek kivételével) harcosoknak minősülnek, akiknek joguk van közvetlenül részt venni az ellenségeskedésekben.

3. Ha valamely összeütőköző Fél fél-katonai, vagy fegyveres rendészeti szervet a fegyveres erői kötelékébe von, erről értesíteni tartozik a többi összeütőköző Felet.

44. Cikk

Harcosok és hadifoglyok

1. A 43. Cikkben megjelölt bármely harcos, aki a szembenálló Fél hatalmába kerül, hadifogolynak minősül.

2. Bár minden harcos köteles a fegyveres összeütőközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályokat betartani, e szabályok megsértése - a 3. és 4. bekezdésben foglaltak kivételével - nem foszthatja meg a harcost attól a jogától, hogy harcosnak, illetve - ha a szembenálló Fél hatalmába kerül - hadifogolynak tekintsek.

3. Annak érdekében, hogy elősegítsék a polgári lakosságnak az ellenségeskedések hatásaitól való védelmét, a harcosoknak a támadás, vagy a támadást előkészítő hadműveletek során meg kell különböztetni magukat a polgári lakosságtól. Annak tudatában azonban, hogy a fegyveres összeütőközések során vannak olyan helyzetek, amelyekben az ellenségeskedések természetéből következően a fegyveres harcos nem tudja magát megkülönböztetni, a harcost

továbbra is harcosnak kell tekinteni, feltéve, hogy az ilyen helyzetekben nyíltan viseli fegyverét:

a) minden egyes katonai összecsapás során;

b) mindaddig, amíg az ellenség látókörében tartózkodva részt vesz a közreműködésével megindítandó támadást megelőző katonai felfejlődésben.

A jelen bekezdésben foglalt követelmények teljesítésére irányuló cselekmények nem tekinthetők a 37. Cikk 1. c) bekezdése értelmében vett hitszegő cselekményeknek.

4. Az a harcos, aki úgy kerül a szembenálló Fél hatalmába, hogy nem tesz eleget a 3. bekezdés második mondatában leírt követelményeknek, elveszíti jogát arra, hogy hadifogolynak tekintsék, mindazonáltal minden tekintetben megilleti a Harmadik Egyezményben és a jelen Jegyzőkönyvben a hadifoglyok számára biztosított védelem. E védelem a Harmadik Egyezményben a hadifoglyok részére biztosított védelemmel abban az esetben azonos, amikor az érintett személyt valamely általa elkövetett bűncselekmény miatt bíróság elé állítják és elítélik.

5. Az a harcos, aki nem támadás, vagy támadást előkészítő hadművelet során kerül a szembenálló Fél hatalmába, korábbi cselekményei miatt nem veszíti el jogát ahhoz, hogy harcosnak és hadifogolynak minősüljön.

6. A jelen Cikk rendelkezései nem érintik senkinek a jogát arra, hogy a Harmadik Egyezmény 4. Cikke alapján hadifogolynak minősül.

7. A jelen Cikk nem kíván változtatni az államok azon általánosan elfogadott gyakorlatán, amely valamely összeütköző Fél állandó, egyenruhás fegyveres alakulatainál szolgáló harcosok egyenruhaviselése tekintetében kialakult.

8. Az Első és a Második Egyezmény 13. Cikkében megjelölt csoportokba tartozó személyeken kívül valamely összeütköző Félnek a jelen Jegyzőkönyv 43. Cikkében meghatározott fegyveres erőinek összes tagjai is jogosultak az ezen Egyezményekben biztosított védelemre, ha megsebesülnek, vagy megbetegednek, illetve - a Második Egyezmény esetében - a tengeren, vagy más vizeken hajótörést szenvednek.

45. Cikk

Az ellenségeskedésekben részt vett személyek védelme

1. Az ellenségeskedésekben résztvevő és a szembenálló Fél hatalmába kerülő személyt hadifogolyoknak kell vélelmezni és ennél fogva megilleti a Harmadik Egyezményben biztosított védelem, ha igényt tart a hadifogoly jogállására, vagy arra jogosultak tűnik, illetve, ha az a Fél, amelyhez tartozik, a fogvatartó Hatalomhoz, vagy a Védőhatalomhoz küldött bejelentésben részére ilyen jogállás biztosítását igényli. A hadifogoly jogállására való jogosultság kérdésében felmerülő kétely esetén az érintett személy mindaddig hadifogolynak tekintendő és ennél fogva a Harmadik Egyezmény és a jelen Jegyzőkönyv védelme alatt áll, amíg jogállását illetékes bíróság meg nem állapítja.

2. Annak a szembenálló Fél hatalmába került személynek, akit nem hadifogolyként tartanak fogva és a szembenálló Fél az ellenségeskedésekkel összefüggő valamely bűncselekmény miatt bíróság elé kíván állítani, jogában áll a hadifogoly jogálláshoz való jogosultságát bíróság előtt bizonyítani, és a kérdés bírói eldöntését követelni. Amennyiben azt az alkalmazott eljárás lehetővé teszi, a döntést az érdemi tárgyalás előtt kell meghozni. A Védőhatalom képviselői részt vehetnek a kérdés eldöntésével kapcsolatos eljárásban, hacsak - kivételes esetben - az eljárás állambiztonsági érdekből nem a nyilvánosság kizárásával folyik. Ilyen esetben a fogvatartó Hatalom megfelelően értesíteni tartozik a Védőhatalmat.

3. Az ellenségeskedésekben részt vett bármely személyt, aki nem tekinthető hadifogolynak és a Negyedik Egyezmény értelmében nem esik kedvezőbb elbírálás alá, mindenkor megilleti a jelen Jegyzőkönyv 75. Cikkében biztosított védelem. Hacsak nem kémként tartják fogva az

ilyen személyt - a Negyedik Egyezmény 5. Cikke ellenére -, megszállt területen is megilleti az abban az Egyezményben szabályozott kapcsolattartás joga.

46. Cikk

Kémek

1. Az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv egyéb rendelkezéseire tekintet nélkül valamely összeütköző Fél fegyveres erőinek egyetlen olyan tagját sem illeti meg a hadifogoly jogállása és kémként lehet vele bánni, aki kémtevékenység folytatása közben kerül a szembenálló Fél hatalmába.

2. Valamely összeütköző Fél fegyveres erőinek az a tagja, aki annak javára a szembenálló Fél által ellenőrzött területen végez hírszerzést, vagy kísérel meg hírszerzést végezni, nem tekinthető kémtevékenységet folytatónak, ha eközben fegyveres erőinek egyenruháját viseli.

3. Valamely összeütköző Fél fegyveres erőinek az a tagja, aki mint a szembenálló Fél által megszállt terület lakosa ezen a területen végez katonai érdekű hírszerzést, vagy kísérel meg ilyen hírszerzést végezni saját erői számára, csak akkor tekinthető kémtevékenységet folytatónak, ha ezt a tevékenységét hamis látszat keltésével vagy szándékosan titkolt módon végzi. Emellett az ilyen lakos a hadifogoly jogállásához való jogát sem veszíti el és nem lehet vele kémként bánni, kivéve, ha kémkedés közben fogják el.

4. Valamely összeütköző Fél fegyveres erőinek az a tagja, aki a szembenálló Fél által megszállt területen nem e terület lakosaként folytat kémtevékenységet, csak akkor veszíti el a hadifogoly jogállásához való jogát, és csak akkor lehet vele kémként bánni, ha saját fegyveres erőihez való visszatérése előtt fogják el.

47. Cikk

Zsoldosok

1. A zsoldos nem tekinthető harcosnak, vagy hadifogolynak.

2. Zsoldos minden olyan személy:

a) aki helyben, vagy külföldön kifejezetten abból a célból toboroztak, hogy fegyveres összeütközésben harcoljon;

b) aki ténylegesen közvetlenül részt vesz az ellenségeskedésekben;

c) aki alapjában véve egyéni haszonszerzési vágyból vesz részt az ellenségeskedésekben és akinek valamelyik összeütköző Fél, vagy annak nevében más, ténylegesen olyan anyagi ellenszolgáltatást ígért, amely lényegesen meghaladja az érintett Fél fegyveres erőinél szolgáló hasonló rangú és feladattal megbízott harcosoknak ígért, vagy fizetett összeget;

d) aki valamelyik összeütköző Félnek nem állampolgára, vagy valamelyik összeütköző Fél által ellenőrzött területnek nem lakosa;

e) aki nem tagja valamelyik összeütköző Fél fegyveres erőinek; és

f) akit nem az összeütközésben részt nem vevő valamely állam küldött fegyveres erőinek tagjaként hivatalos szolgálatra.

IV. RÉSZ

POLGÁRI LAKOSSÁG

I. CÍM

ÁLTALÁNOS VÉDELEM AZ ELLENSÉGESKEDÉSEK HATÁSAIVAL SZEMBEN

I. Fejezet

Általános szabály és az alkalmazási köre

48. Cikk

Általános szabály

A polgári lakosság és a polgári javak tiszteletben tartásának és védelmének biztosítása érdekében az összeütköző Feleknek mindenkor különbséget kell tenniük a polgári lakosság és a harcosok, valamint a polgári javak és katonai célpontok között, és ennek folytán csak katonai célpontok ellen folytathatják harci tevékenységüket.

49. Cikk

A támadás fogalma és az alkalmazás köre

1. „Támadás” alatt az ellenség ellen irányuló erőszakos cselekmények értendők, akár a támadó, akár védelmi jellegűek.

2. A jelen Jegyzőkönyvnek a támadásra vonatkozó rendelkezéseit a bárhol folyó mindennemű támadásra alkalmazni kell, ideértve a valamelyik összeütköző Félnek a saját, de a szembenálló Fél ellenőrzése alatt lévő területén folytatott támadását is.

3. A jelen Cím rendelkezései kiterjednek minden szárazföldi, légi, vagy tengeri hadviselésre, amely kihatással lehet a polgári lakosságra, polgári személyekre, vagy szárazföldi polgári javakra. Kiterjednek továbbá a tengerről, vagy a levegőből szárazföldi célpontok ellen indított mindennemű támadásra, de egyébként nem érintik a tengeri, vagy légi fegyveres összeütközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályokat.

4. A jelen Cím rendelkezései kiegészítik a humanitárius védelemnek a Negyedik Egyezményben, különösen annak II. Részében és a Magas Szerződő Felekre kötelező más nemzetközi megállapodásokban foglalt szabályait, továbbá a polgári személyeknek és javaknak az ellenségeskedések hatásaival szemben a szárazföldön, a tengeren, vagy a levegőben történő védelmét szolgáló egyéb nemzetközi jogi szabályokat.

II. Fejezet

Polgári személyek és a polgári lakosság

50. Cikk

A polgári személyek és a polgári lakosság fogalma

1. Polgári személy az, aki nem tartozik a Harmadik Egyezmény 4. Cikkének 1., 2., 3., és 6. pontjában valamint a jelen Jegyzőkönyv 43. Cikkében meghatározott személyek valamelyik csoportjába. Azt a személyt, akinek polgári minőségével kapcsolatban kétely merült fel, polgári személynek kell tekinteni.

2. A polgári lakosság magában foglalja az összes polgári személyt.

3. Ha a polgári lakosság soraiban a polgári személy fogalma alá nem eső egyének is vannak, ez a körülmény nem fosztja meg a lakosságot polgári jellegétől.

51. Cikk

A polgári lakosság védelme

1. A polgári lakosság és polgári személyek általános védelmet élveznek a harctevékenységekkel járó veszélyekkel szemben. E védelem hatékonysága érdekében minden körülmények között be kell tartani az alábbi szabályokat, amelyek kiegészítik a nemzetközi jognak más idevonatkozó szabályait.

2. A polgári lakosságot, valamint a polgári személyeket tilos megtámadni. Tilos minden olyan erőszakos cselekmény, vagy azzal való fenyegetés, amelynek elsődleges célja, hogy rettegést keltsen a polgári lakosság körében.

3. A polgári személyeket megilleti a jelen Címben biztosított védelem, amennyiben és ameddig nem vesznek közvetlenül részt az ellenségeskedésekben.

4. Tilos megkülönböztetés nélküli támadásokat indítani. Megkülönböztetés nélküli támadás az:

a) amely nem meghatározott katonai célpont ellen irányul;

b) amelynek során olyan harcmódot, vagy harceszközt alkalmaznak, amelyet nem lehet meghatározott katonai célpont ellen irányítani, vagy

c) amelynek során olyan harcmódot, vagy harceszközt alkalmaznak, amelynek hatásait nem lehet a jelen Jegyzőkönyv kívánalmai szerint korlátozni;

és ezért minden ilyen esetben megkülönböztetés nélkül egyaránt sújtja a katonai célpontokat és a polgári személyeket, illetve polgári javakat.

5. Többek között az alábbi támadásmódok minősülnek megkülönböztetés nélkülinek:

a) az olyan bombázás, vagy bármely más olyan módon, vagy eszközzel indított támadás, amely egyetlen katonai célpontnak tekint több, egymástól különálló és jól megkülönböztethető olyan katonai célpontot, amelyek egy nagyvárosban, városban, faluban, vagy más olyan területen vannak elhelyezve, ahol a polgári személyek, illetve polgári javak hasonló tömörülése található és

b) az olyan támadás, amely a polgári lakosság körében feltehetően annyi áldozatot követel és annyi sebesülést okoz, valamint a polgári javakban akkora károkat idéz elő, hogy azok önmagukban, vagy együttesen meghaladnák a támadástól várható konkrét és közvetlen katonai előny mértékét.

6. A polgári lakosság, illetve polgári személyek ellen tilos megtorló támadást intézni.

7. A polgári lakosság, illetve polgári egyének jelenlétét, vagy mozgását nem szabad bizonyos helyeknek, vagy területeknek a hadműveletek alóli mentesítésére felhasználni, különösen pedig arra, hogy katonai célpontokat próbáljanak a támadástól megvédeni, illetve hadműveleteket biztosítani, elősegíteni, vagy megakadályozni. Az összeütköző Felek nem mozgathatják a polgári lakosság, illetve polgári személyeket abból a célból, hogy katonai célpontokat védjenek a támadástól, vagy hadműveleteket segítsenek elő.

8. Ezeknek a rendelkezéseknek semmilyen megsértése nem mentesíti az összeütköző Feleket a polgári lakosság és polgári személyek vonatkozásában rájuk háruló jogi kötelezettségek alól, ideértve az 57. Cikkben meghatározott óvintézkedésekre vonatkozó kötelezettséget is.

III. Fejezet

Polgári javak

52. Cikk

A polgári javak általános védelme

1. A polgári javak nem szolgálhatnak támadás, vagy megtorlás célpontjául. Polgári javaknak tekintendők mindazok a tárgyak, amelyek a 2. bekezdés meghatározása szerint nem katonai célpontok.

2. Támadást szigorúan csak katonai célpontok ellen lehet indítani. Csak azok a tárgyak minősülnek katonai célpontoknak, amelyek jellegüknél, elhelyezkedésüknél, céljuknál, vagy rendeltetésüknél fogva hatékonyan elősegítik a katonai műveletet és amelyek teljes, vagy részleges megsemmisítése, elfoglalása, vagy semlegesítése az akkori körülmények között meghatározott katonai előnyt jelent.

3. Kétely esetén arra kell vélelmezni, hogy egy polgári rendeltetésű létesítményt, mint pl. kegyhelyet, házat, lakást, vagy iskolát nem vesznek igénybe katonai művelet hatékony elősegítésére.

53. Cikk

Kulturális javak és kegyhelyek védelme

A kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelmére Hágában 1954. május 14-én kötött Egyezmény és más vonatkozó nemzetközi okmányok rendelkezéseinek érintetlenül hagyásával tilos:

- a) a népek kulturális, vagy szellemi örökségét képező műemlékek, művészeti alkotások, vagy kegyhelyek ellen ellenséges cselekményeket folytatni;
- b) az ilyen javakat katonai erőfeszítések támogatására felhasználni;
- c) az ilyen javak ellen megtorló intézkedéseket foganatosítani.

54. Cikk

A polgári lakosság létfenntartásához nélkülözhetetlen javak védelme

1. Tilos a polgári személyek éheztetéséhez, mint hadviselési módhoz folyamodni.

2. Tilos a polgári lakosság életéhez nélkülözhetetlen tárgyakat, mint pl. élelmiszereket, élelmiszer termelésére szolgáló mezőgazdasági területeket, állatállományt, ivóvízellátást, biztosító berendezéseket és öntözőműveket akármilyen indokból - a polgári személyek kiéheztetése, elköltözésre késztetése céljából, vagy bármely más célból - megtámadni, lerombolni, elhurcolni, vagy használhatatlanná tenni kifejezetten azért, hogy a polgári lakosság, vagy a szembenálló Fél fenntartása szempontjából értéktelenné váljanak.

3. A 2. bekezdés tilalma nem vonatkozik az ott megjelölt azon javakra, amelyeket a szembenálló Fél

- a) kizárólag saját fegyveres erői tagjainak ellátására használ, vagy
- b) ha nem azok ellátására, akkor katonai műveletek közvetlen támogatására vesz igénybe, azzal azonban, hogy e tárgyak ellen egyik esetben sem foganatosítható olyan intézkedés, amely a polgári lakosság megfelelő élelmiszer, vagy víz nélkül hagyja, ami éhínséget okozhat, vagy a lakosságot elköltözésre kényszerítheti.

4. Tilos az ilyen javak ellen megtorló intézkedéseket foganatosítani.

5. Annak elismerésével, hogy az összeütköző Feleknek létérdekük fűződik a nemzeti területük lerohanása elleni védekezéshez, parancsoló katonai szükség esetén az összeütköző Felek az ellenőrzésük alatt álló saját területükön eltekinthetnek a 2. bekezdésben foglalt tilalomtól.

55. Cikk

A természeti környezet védelme

1. A hadviselés során gondoskodni kell a természeti környezetnek nagyarányú, hosszan tartó és súlyos károsodástól való megvédéséről. E védelem körébe tartozik az olyan hadviselési módok és eszközök alkalmazásának tilalma, amelyek célzatosan, vagy valószínűen ilyen károkat okoznak a természeti környezetben, és ezzel veszélyeztetik a lakosság egészségét, vagy életbenmaradását.

2. Tilos a természeti környezet ellen megtorló támadást intézni.

56. Cikk

Veszélyes erőket tartalmazó létesítmények védelme

1. A veszélyes erőket tartalmazó üzemek, vagy berendezések, nevezetesen gátak, töltések és áramszolgáltató atomerőművek ellen akkor sem szabad támadást intézni, ha azok katonai célpontot képeznek; amennyiben a támadás veszélyes erőket szabadíthat fel, és ennek következtében súlyos veszteségeket okozhat a polgári lakosság körében. Az ilyen művek, vagy berendezések mellett, illetve közelében levő más katonai célpontok ellen sem szabad támadást intézni, ha a támadás az érintett művekből, vagy berendezésekből veszélyes erőket szabadíthat fel, és ennek következtében súlyos veszteségeket okozhat a polgári lakosság körében.

2. a támadás ellen az 1. bekezdésben előírt különleges védelem megszűnik;

a) gát, vagy töltés esetében csak akkor, ha azt nem rendeltetésének megfelelően és katonai műveletek rendszeres, jelentős és közvetlen támogatására használják, és ha a támadás a támogatás megszüntetésének egyetlen lehetséges módja;

b) áramszolgáltató atomerőmű esetében csak akkor, ha az katonai műveletek rendszeres, jelentős és közvetlen támogatására szolgáltat elektromos energiát, ha a támadás a támogatás megszüntetésének egyetlen lehetséges módja;

c) ilyen művek, vagy berendezések mellett, illetve közelében levő egyéb katonai célpontok esetében csak akkor, ha azokat katonai műveletek rendszeres, jelentős és közvetlen támogatására használják, és ha a támadás a támogatás megszüntetésének egyetlen lehetséges módja.

3. A polgári lakosságot és a polgári személyeket ilyenkor is minden esetben megilleti mindaz a védelem, melyet részükre a nemzetközi jog biztosít, az 57. Cikkben előírt óvintézkedésekkel történő védelmet is ideértve. A védelem megszűnése és az 1. bekezdésben említett létesítmények, illetve katonai célpontok megtámadása esetén minden ésszerű óvintézkedést meg kell tenni a veszélyes erők elszabadulásának megakadályozására.

4. Tilos az 1. bekezdésben említett bármely létesítmény, vagy katonai célpont ellen megtorló támadást intézni.

5. Az összeütköző Felek törekedni fognak arra, hogy az 1. bekezdésben említett létesítmények közelében ne helyezzenek el katonai célpontokat. Megengedett azonban az olyan berendezések létesítése, amelyek kizárólagos célja a védett művek és berendezések támadástól való védelme és ezeket sem szabad megtámadni, feltéve, hogy az ellenségeskedések során azokat a védett létesítmények elleni támadás visszaveréséhez szükséges védelmi műveletekre használják és fegyverzetük csak a védett létesítmények ellen irányuló ellenséges műveletek elhárítására alkalmas fegyverekre korlátozódik.

6. Ajánlatos, hogy a Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek további megállapodásokat kössenek egymással a veszélyes erőket tartalmazó létesítmények fokozott védelme érdekében.

7. A jelen Cikk által védett létesítmények azonosításának megkönnyítése céljából az összeütköző Felek a jelen Jegyzőkönyv I. Mellékletének 16. Cikkében meghatározott - egy tengelyen fekvő három élénk narancssárga színű körből álló - különleges jellel láthatják el

azokat. Az ilyen jelzés hiánya semmiképpen sem mentesíti az összeütköző Feleket a jelen Cikk alapján rájuk háruló kötelezettségek alól.

IV. Fejezet

Óvintézkedések

57. Cikk

Óvintézkedések támadás közben

1. A hadműveletek során állandóan gondoskodni kell a polgári lakosság, a polgári személyek és a polgári javak kíméletéről.

2. Támadások tekintetében a következő óvintézkedések teendők:

a) azok, akik támadást terveznek, vagy támadás felől döntenek, kötelesek:

(i) minden lehetséges módon meggyőződni arról, hogy a támadási célpontot nem polgári személyek, vagy polgári javak alkotják, hogy nem állnak különleges védelem alatt, hanem az 52. cikk 2. bekezdése értelmében katonai célpontnak minősülnek, és hogy megtámadásukat a jelen Jegyzőkönyv rendelkezései nem tiltják;

(ii) minden lehetséges elővigyázattal megválasztani a támadás eszközét és módját annak érdekében, hogy elkerüljék, vagy legalább a lehető legkisebbre csökkentsék az esetleges áldozatok és sebesülések számát a polgári személyek körében, valamint a polgári javakban okozott károkat;

(iii) tartózkodni olyan támadás indításától, amely a polgári lakosság körében feltehetően annyi áldozatot követel, és annyi sebesülést okoz, valamint a polgári létesítményekben akkora károkat idéz elő, hogy azok önmagukban, vagy együttesen meghaladnák a támadástól várható konkrét és közvetlen katonai előny mértékét,

b) a támadástól el kell állni, illetve azt fel kell függeszteni, ha nyilvánvalóvá válik, hogy a célpont nem katonai célpont, vagy különleges védelem alatt áll, illetve, ha a támadás a polgári lakosság körében feltehetően annyi áldozatot követel, és annyi sebesülést okoz, valamint a polgári létesítményekben akkora károkat idéz elő, hogy azok önmagukban, vagy együttesen meghaladnák a támadástól várható konkrét és közvetlen katonai előny mértékét;

c) ha a körülmények lehetővé teszik, hatékony előrejelzést kell adni olyan támadásokról, amelyek kihatással lehetnek a polgári lakosságra.

3. Ha a hasonló katonai előny szerzését biztosító több katonai célpont között lehet választani, akkor azt a célpontot kell kiválasztani, amelynek megtámadása a legkevésbé veszélyezteti a polgári személyek életét és a polgári javakat.

4. A tengeri, vagy légi harctevékenység során az összeütközésben részt vevő mindegyik Fél köteles - a fegyveres összeütközésre vonatkozó nemzetközi jogi szabályok alapján őket megillető jogokkal és terhelő kötelezettségekkel összhangban - minden ésszerű óvintézkedéssel elkerülni, hogy a harci tevékenységek emberáldozattal járjanak a polgári lakosság körében és károkat okozzanak a polgári javakban.

5. A jelen Cikk egyetlen rendelkezését sem lehet akként értelmezni, hogy megengedi a polgári lakosság, a polgári személyek, vagy polgári létesítmények bárminő megtámadását.

58. Cikk

Óvintézkedések a támadás következményeivel szemben

Az összeütköző Felek kötelesek a lehető legnagyobb mértékben:

a) törekedni - a Negyedik Egyezmény 49. Cikkének érintetlenül hagyásával - arra, hogy a katonai célpontok környékéről eltávolítsák az ellenőrzésük alatt levő polgári lakosságot, polgári személyeket és javakat;

b) elkerülni, hogy sűrűn lakott területeken vagy azok közelében katonai célpontokat létesítsenek;

c) egyéb szükséges óvintézkedéssel védelmezni az ellenőrzésük alatt levő polgári lakosságot, polgári személyeket és javakat a harctevékenységgel járó veszélyektől.

V. Fejezet

Különleges védelem alatt álló helységek és övezetek

59. Cikk

Nem védelmezett helységek

1. Az összeütköző Feleknek tilos a nem védelmezett helységeket bármilyen módon megtámadni.

2. Az összeütköző Felek megfelelő hatóságai védelem nélkülinek nyilváníthatnak bármely lakott helyet olyan övezetben, vagy övezet közelében, ahol a fegyveres erők érintkezésben vannak egymással, és amelyet a szembenálló Fél elfoglalhat. Az ilyen helységnek az alábbi feltételeknek kell megfelelnie:

a) előzetesen ki kell onnan vonni minden harcost, mozgatható fegyvert és katonai felszerelést;

b) a helyhez kötött katonai berendezések nem használhatók ellenséges célokra;

c) sem a hatóságok, sem a lakosság nem végezhetnek ellenséges cselekményeket; és

d) hadműveleteket támogató tevékenységet nem szabad folytatni

3. Az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv különleges védelme alatt levő személyek és kizárólag a közrend fenntartására visszatartott rendőri erők jelenléte az ilyen helységben nem ellentétes a 2. bekezdésben foglalt feltételekkel.

4. A 2. bekezdés alapján tett intézkedést közölni kell a szembenálló Féllel és a lehető legpontosabban meg kell határozni a nem védelmezett helység határvonalait. A szembenálló Fél köteles elismerni az ilyen közlés vételét, és a megjelölt helységet védelem nélküli helységként tartozik kezelni, kivéve, ha a 2. bekezdésben foglalt feltételek ténylegesen nem teljesülnek, amiről haladéktalanul értesítenie kell a bejelentést tevő Felet. Az érintett helységet azonban akkor is megilleti a jelen Jegyzőkönyv többi rendelkezései és a fegyveres összeütközésre vonatkozó egyéb nemzetközi jogi szabályok által biztosított védelem, ha nem felel meg a 2. bekezdésben foglalt feltételeknek.

5. Az összeütköző Felek abban az esetben is megállapodhatnak nem védelmezett helységek kijelölésében, ha azok nem felelnek meg a 2. bekezdésben foglalt feltételeknek. Az ilyen megállapodásban a lehető legpontosabban meg kell határozni a védelem nélküli helység határvonalait; szükség esetén az ellenőrzés módját is rögzíteni lehet.

6. Az a Fél, amely ellenőrzése alatt tartja az ilyen megállapodásban kijelölt helységet, köteles azt a másik Féllel egyeztetett jelekkel ellátni. A jeleket jól látható helyen, elsősorban a helység külső kerületén, és határpontjain, valamint országutakon kell elhelyezni.

7. A helység elveszíti a nem védelmezetté nyilvánított helység jellegét, ha már nem felel meg a 2. bekezdésben, vagy az 5. bekezdés alapján létrejött megállapodásban megjelölt feltételeknek. A helységet azonban ebben az esetben is megilleti a jelen Jegyzőkönyv többi rendelkezései és a fegyveres összeütközésre vonatkozó egyéb nemzetközi jogi szabályok által biztosított védelem.

60. Cikk

Demilitarizált övezetek

1. Ha valamely övezetet az összeütköző Felek megállapodással demilitarizált övezetté nyilvánítottak, a megállapodástól eltérően nem terjeszthetik ki oda a harctevékenységüket.

2. A megállapodásnak egyértelműnek kell lennie; megköthető szóban, vagy írásban, közvetlenül vagy a Védőhatalom, illetve bármely pártatlan emberbaráti szervezet útján, és tartalmazhat kölcsönös és egybehangzó nyilatkozatokat. A megállapodásban, amely egyaránt köthető békeidőben, vagy az ellenségeskedések kezdete után, a lehető legpontosabban meg kell határozni és ábrázolni a demilitarizált övezet határait, és amennyiben szükséges, meghatározni az ellenőrzés módját.

3. Ilyen megállapodás tárgyát rendszerint bármely övezet képezheti, amely az alábbi feltételeknek megfelel:

a) onnan kivontak minden harcost, mozgatható fegyvert és katonai felszerelést;

b) a helyhez kötött katonai berendezéseket, vagy létesítményeket, nem használják ellenséges célokra;

c) sem a hatóságok, sem a lakosság nem folytat ellenséges cselekményeket; és

d) megszüntettek minden katonai célt szolgáló tevékenységet.

Az összeütköző Feleknek meg kell állapodniuk a d) pontban foglalt feltételek értelmezésében és abban, hogy a 4. bekezdésben említett személyeken kívül kik engedhetők be a demilitarizált övezetbe.

4. Az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv különleges védelme alatt levő személyek és kizárólag a közrend fenntartására visszatartott rendőri erők jelenléte az ilyen övezetben nem ellentétes a 3. bekezdésben foglalt feltételekkel.

5. Az a Fél, amely ellenőrzése alatt tartja az ilyen övezetet, köteles azt a másik Féllel egyeztetett jelekkel ellátni. A jeleket jól látható helyen, elsősorban az övezet külső kerületén és határpontjain, valamint országutakon kell elhelyezni.

6. Ha a harcok a demilitarizált övezetbe közelednek, ellenkező megállapodásuk hiányában egyik összeütköző Fél sem használhatja az övezetet hadműveleti célokra, és nem szüntetheti meg egyoldalúan annak demilitarizált jellegét.

7. Ha valamelyik összeütköző Fél tevőlegesen megsérti a 3., illetve a 6. bekezdés rendelkezéseit, a másik Fél mentesül a demilitarizált övezetre vonatkozó megállapodásból rá háruló kötelezettségek alól. Az övezet ebben az esetben elveszti demilitarizált jellegét, de továbbra is megilleti a jelen Jegyzőkönyv többi rendelkezése és a fegyveres összeütközésre vonatkozó egyéb nemzetközi jogi szabályok által biztosított védelem.

VI. Fejezet

Polgári védelem

61. Cikk

Fogalmak és alkalmazások köre

A jelen Jegyzőkönyv alkalmazása szempontjából:

a) „polgári védelem” alatt az alább említett emberbaráti feladatok mindegyikének, vagy némelyikének az ellátása értendő, amelyek a polgári lakosságnak az ellenségeskedések, vagy katasztrófák veszélyeitől való védelmezésére és közvetlen következményeitől való megóvására, valamint életben maradása feltételeinek biztosítására irányulnak.

Ezek a feladatok a következők:

(i) figyelmeztetés

- (ii) kiürítés
  - (iii) óvóhelyek kezelése
  - (iv) elsötétítési rendszabályok bevezetése
  - (v) mentés
  - (vi) orvosi ellátás, az elsősegélynyújtást és a lelki gondozást is ideértve
  - (vii) tűzoltás
  - (viii) a veszélyeztetett területek felmérése és megjelölése
  - (ix) fertőtlenítés és hasonló óvintézkedések
  - (x) szükségelszállás és ellátás
  - (xi) szükségintézkedések az ellenséges csapás vagy katasztrófa által sújtott területek rendjének helyreállítására és fenntartására;
  - (xii) a létfontosságú közművek sürgős megjavítása
  - (xiii) a halottak sürgős eltávolítása
  - (xiv) közreműködés a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen létesítmények megmentésében
  - (xv) a fenti feladatok végrehajtásához szükséges egyéb tevékenység, ideértve többek között a tervezést és szervezést is
- b) „polgári védelmi szervezetek” alatt azok a szervezetek és más alakulatok értendők, melyeket valamelyik összeütköző Fél illetékes hatóságai az a) pontban említett feladatok ellátása céljából szerveztek, illetve engedélyeztek és amelyeket kizárólag e feladatokkal bíztak meg s amelyek azokat is végzik;
- c) a polgári védelmi szervezetek „személyzete” alatt azok a személyek értendők, akiket valamelyik összeütköző Fél kizárólag az a) pontban említett feladatok végzésével bízott meg, azt a személyzetet is ideértve, amelyet az érintett Fél illetékes hatósága kizárólag e szervezetek vezetésével bízott meg;
- d) a polgári védelmi szervezetek „eszközei” alatt azok az anyagok, felszerelések és szállítóeszközök értendő, amelyeket e szervezetek az a) pontban említett feladatok ellátásához használnak.

62. Cikk

Általános védelem

1. A polgári lakosság polgári védelmi szervezeteit és azok személyzetét - a jelen Jegyzőkönyv, elsősorban a jelen Cím rendelkezései értelmében - kíméletben és védelemben kell részesíteni. A parancsoló katonai szükség esetét kivéve, jogosultak polgári védelmi feladataik ellátására.
2. Az 1. bekezdés rendelkezései azokra a polgári személyekre is kiterjednek, akik - bár nem tagjai a polgári lakosság polgári védelmi szervezeteinek - eleget tesznek az illetékes hatóságok felhívásának és azok ellenőrzése alatt végeznek polgári védelmi feladatokat.
3. A polgári védelemre szolgáló épületek és eszközök, valamint a polgári lakosság óvóhelyei az 52. Cikk hatálya alá tartoznak. A polgári védelemre szolgáló létesítményeket csak az a Fél pusztíthatja el, vagy vonhatja el rendeltetésüktől, amelyhez tartoznak.

63. Cikk

Polgári védelem a megszállt területeken

1. A hatóságok kötelesek minden szükséges segítséget megadni ahhoz, hogy a megszállt területek polgári lakosságának polgári védelmi szervezetei elláthassák feladataikat. Személyzetüket semmilyen körülmények között nem szabad olyan tevékenységre kényszeríteni, amely ellentétes ezeknek a feladatoknak a megfelelő ellátásával. A megszálló

Hatalom nem hajthat végre olyan változtatásokat az ilyen szervezetek felépítésében vagy személyi összetételben, amelyek bármiképpen veszélyeztethetik feladatuk hatékony teljesítését. Ezekről a szervezetektől nem szabad megkövetelni, hogy a megszálló Hatalom állampolgárait vagy érdekeit részesítsék előnyben.

2. A megszálló Hatalom nem kényszerítheti, sem nem bírhatja rá a polgári lakosság polgári védelmi szervezeteit arra, hogy feladataikat a polgári lakosság érdekeit bármiképpen sértő módon végezzék.

3. A megszálló Hatalom biztonsági okokból lefegyverezheti a polgári védelem személyzetét.

4. A megszálló Hatalom nem vonhatja el rendeltetésüktől és nem veheti igénybe a polgári védelmi szervezetekhez tartozó vagy általuk használt épületeket, illetve eszközöket, ha ez a polgári lakosságot hátrányosan érintené.

5. A 4. bekezdésben foglalt általános szabály betartásával a megszálló Hatalom az alábbi különleges feltételek mellett veheti igénybe, illetve vonhatja el rendeltetésüktől ezeket a segélyforrásokat:

a) ha az épületek vagy eszközök a polgári lakosság más szükségleteinek a kielégítéséhez szükségesek és

b) ha igénybevételük vagy nem rendeltetésszerű használatuk csak a szükséghelyzet megszűnéséig tart.

6. A megszálló Hatalom nem vonhatja el rendeltetésüktől és nem veheti igénybe a polgári lakosság használatára rendelt, illetve szükségletei kielégítésére szolgáló óvóhelyeket.

64. Cikk

A semleges, illetve az összeütközésben részt nem vevő más államok polgári lakosságának polgári védelmi szervezete és a nemzetközi koordinációs szervezetek

1. A 62., 63., 65. és 66. Cikk a semleges, illetve az összeütközésben részt nem vevő más államok polgári lakosságának olyan polgári védelmi szervezetei személyzetére és eszközeire is kiterjed, amelyek valamelyik összeütköző Fél területén - annak a Félnek a hozzájárulásával és ellenőrzése alatt - látják el a 61. Cikkben említett polgári védelmi feladatokat. Az ilyen közreműködésről minél előbb értesíteni kell az érintett szembenálló Felet. Ezt a tevékenységet semmilyen körülmények között nem lehet az összeütközésbe való beavatkozásnak tekinteni, végzése során azonban figyelemmel kell lenni az érintett összeütköző Felek biztonsági érdekeire.

2. Az 1. bekezdésben említett közreműködést elfogadó összeütköző Felek és az azt nyújtó Magas Szerződő Felek szükség esetén megkönnyíteni tartoznak az ilyen polgári védelmi cselekmények nemzetközi koordinálását. A megfelelő nemzetközi szervezetekre ilyenkor a jelen Fejezet rendelkezései az irányadók.

3. Megszállt területeken a megszálló Hatalom csak akkor zárhatja ki vagy korlátozhatja a semleges, illetve az összeütközésben részt nem vevő más államok polgári lakossága polgári védelmi szervezeteinek és a nemzetközi koordinációs szervezeteknek a tevékenységét, ha saját vagy a megszállt terület erőforrásaival biztosítani tudja a polgári védelmi feladatok megfelelő ellátását.

65. Cikk

A védelem megszűnése

1. A polgári lakosság polgári védelmi szervezeteit azok személyzetét, épületeit, óvóhelyeit és eszközeit megillető védelem csak akkor szűnik meg, ha ezek - saját feladataik mellett - az

ellenségnek ártó cselekményeket is elkövetnek, illetve ilyen cselekmények elkövetésére használják fel őket. A védelem azonban csak megfelelő figyelmeztetés és adott esetben ésszerű határidő kitűzése után, s csak azt követően szűnik meg, ha a figyelmeztetés eredménytelen maradt.

2. Az alábbiak nem minősülnek az ellenségnek ártó cselekményeknek:

a) ha a polgári védelmi feladatokat katonai hatóságok irányításával, vagy ellenőrzése alatt végzik;

b) ha a polgári lakosság polgári védelmi személyzete katonai személyzettel működik együtt a polgári védelmi feladatok végzésében, vagy, ha a polgári lakosság polgári védelmi szervezetei mellé bizonyos katonai személyzetet is rendelnek;

c) ha a polgári védelmi feladatok végzése esetlegesen katona-áldozatok, elsősorban harcokértelenek javát is szolgálja.

3. Az sem minősül az ellenségnek ártó cselekménynek, ha a polgári lakosság polgári védelmi személyzete a rend fenntartása vagy önvédelem céljából könnyű egyéni fegyvereket visel. Az olyan területeken azonban, ahol szárazföldi harcok folynak, vagy folyhatnak, az összeütköző Felek megfelelő intézkedésekkel kötelesek ezeket a fegyvereket kézfegyverekre, pl. pisztolyokra vagy revolverekre korlátozni annak érdekében, hogy elősegítsék a polgári védelmi személyzet és a harcosok megkülönböztetését. A polgári védelmi személyzetet azonban - attól kezdve, hogy ilyen minőségükben felismerték őket -, akkor is kíméletben és védelemben kell részesíteni, ha az ilyen területeken más könnyű egyéni fegyvereket viselnek.

4. A polgári lakosság polgári védelmi szervezeteinek katonai jellegű kialakítása és az ott teljesített kötelező szolgálat nem fosztja meg e szervezeteket a jelen Fejezetben szabályozott védelemtől.

66. Cikk

Azonosítás

1. Mindegyik összeütköző Félnek törekednie kell annak biztosítására, hogy polgári védelmi szervezetei, azok személyzete, épületei és eszközei mindaddig azonosíthatók legyenek, amíg kizárólag polgári védelmi feladatokat teljesítenek. A polgári lakosság óvóhelyeit hasonlóképpen felismerhetővé kell tenni.

2. Mindegyik összeütköző Félnek törekednie kell olyan módszerek és eljárások kialakítására és alkalmazására is, amelyek lehetővé teszik a polgári védelem nemzetközi megkülönböztető jelzésével ellátott polgári óvóhelyek, valamint polgári személyzet, épületek, és eszközök felismerését.

3. A megszállt területeken és azokban a körzetekben, ahol harcok folynak, vagy folyhatnak, a polgári lakosság polgári védelmi személyzetét a polgári védelem nemzetközi megkülönböztető jelzésével és a jogállásukat igazoló személyi igazolvánnyal kell felismerhetővé tenni.

4. A polgári védelem nemzetközi megkülönböztető jele egy narancssárga alapon levő kék színű egyenlő oldalú háromszög abban az esetben, ha a polgári védelmi szervezetek, azok személyzete, épületei és eszközei, valamint a polgári óvóhelyek védelmére használják.

5. A megkülönböztető jel mellett az összeütköző Felek a polgári védelem azonosítására szolgáló megkülönböztető jelzések használatában is megállapodhatnak.

6. Az 1-4. bekezdések rendelkezéseinek alkalmazására a jelen Jegyzőkönyv I. Mellékletének V. Fejezete az irányadó.

7. A 4. bekezdésben leírt jelzés az illetékes nemzeti hatóságok hozzájárulásával béke idején is használható a polgári védelem azonosítására.

8. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek kötelesek minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy a polgári védelem nemzetközi megkülönböztető

jelzésének feltüntetését ellenőrizték és annak használatával való mindennemű visszaélést megelőzzenek és megakadályozzanak.

9. A polgári védelem egészségügyi és vallási személyzetének, egészségügyi szállítóeszközeinek azonosítására is a 18. Cikk az irányadó

67. Cikk

A polgári védelmi szervezetek mellé rendelt katonák és katonai alakulatok

1. A polgári védelmi szervezetek mellé rendelt katonákat és katonai alakulatokat kíméletben és védelemben kell részesíteni, feltéve, hogy:

a) ezeket a személyeket és alakulatokat állandó jelleggel bízták meg a 61. Cikkben említett feladatokkal és kizárólag azokat teljesítik;

b) ilyen megbízásuk estén ezek a személyek az összeütközés során nem teljesítenek más katonai feladatokat;

c) ezek a személyek a polgári védelem kellő méretű nemzetközi megkülönböztető jelzésének szembetűnő helyen való viselésével világosan megkülönböztethetők a fegyveres erők többi tagjaitól és el vannak látva a jelen Jegyzőkönyv I. Mellékletének V. Fejezetében említett, jogállásukat igazoló személyi igazolvánnyal;

d) ezek a személyek és alakulatok a rend fenntartása vagy önvédelem céljából csak könnyű egyéni fegyverekkel vannak felszerelve. A 65. Cikk 3. bekezdése erre az esetre is vonatkozik;

e) ezek a személyek nem vesznek közvetlenül részt az ellenségeskedésekben és polgári védelmi feladataik mellett nem követnek el a szembenálló Félnek ártó cselekményeket, illetve nem használják fel őket ilyen cselekmények elkövetésére;

f) ezek a személyek és alakulatok csak annak a Félnek a nemzeti területén végeznek polgári védelmi feladatokat, amelyhez tartoznak.

A fegyveres erők minden olyan tagjának, akire az *a)* és *b)* pontban előírt feltételek vonatkoznak, tilos figyelmen kívül hagynia az *e)* pontban meghatározott feltételeket.

2. A polgári védelmi szervezetek keretében szolgálatot teljesítő katonai személyzet tagjait hadifoglyoknak kell tekinteni, ha a szembenálló Fél hatalmába kerülnek. Megszállt területen - kizárólag az ottani polgári lakosság érdekében és ha a szükség úgy kívánja -, igénybe lehet őket venni polgári védelmi feladatok végzésére, veszélyes munka esetén azonban csak akkor, ha arra önként jelentkeznek.

3. A polgári védelmi szervezetek mellé rendelt katonai alakulatok épületeit és nagyobb felszerelési tárgyait, valamint szállítóeszközeit világosan meg kell jelölni a polgári védelem nemzetközi megkülönböztető jelzésével. A megkülönböztető jelnek megfelelő méretűnek kell lennie.

4. Az állandó jelleggel polgári védelmi szervezetek mellé rendelt és kizárólag polgári védelmi feladatokat ellátó katonai alakulatok eszközei és épületei akkor is a hadijog hatálya alá tartoznak, ha a szembenálló Fél kezére kerülnek. A parancsoló katonai szükség esetét kivéve, mindaddig nem vonhatók el polgári védelmi rendeltetésüktől, amíg a polgári védelmi feladatok ellátásához szükség van rájuk és előzetesen nem gondoskodtak a polgári lakosság szükségleteinek megfelelő kielégítéséről.

II. CÍM

A POLGÁRI LAKOSSÁG SEGÉLYEZÉSE

68. Cikk

Az alkalmazás köre

A jelen Cím rendelkezéseit, amelyek kiegészítik a Negyedik Egyezmény 23., 55., 59., 60., 61. és 62. Cikkét és egyéb vonatkozó rendelkezéseit, a jelen Jegyzőkönyv által meghatározott polgári lakosságra kell alkalmazni.

69. Cikk

Alapvető szükségletek a megszállt területeken

1. A Negyedik Egyezménynek az élelmiszer- és gyógyszerellátásról szóló 55. Cikkében meghatározott feladatokon kívül a megszálló Hatalom a megszállt területen minden rendelkezésére álló eszközzel és mindennemű hátrányos megkülönböztetés nélkül biztosítani tartozik a polgári lakosságnak ruházattal, fekvőhellyel és ágyneművel, menedékhellyel és a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen egyéb eszközökkel, valamint az istentisztelethez szükséges tárgyakkal való ellátását.

2. A megszállt területek polgári lakossága részére szervezett segélyakciókat a Negyedik Egyezmény 59., 60., 61., 62., 108., 109., 110. és 111. Cikke, valamint a jelen Jegyzőkönyv 71. Cikke szabályozza, és azokat haladéktalanul le kell bonyolítani.

70. Cikk

Segélyakciók

1. Ha a valamelyik összeütköző Fél ellenőrzése alatt álló - nem megszállt - terület polgári lakossága nincs kellően ellátva a 69. Cikkben említett eszközökkel, az érintett Felek megállapodása alapján emberbaráti és pártatlan jellegű segélyakciókat kell indítani mindennemű hátrányos megkülönböztetés nélkül. Az ilyen segélyfelajánlások nem tekinthetők a fegyveres összeütközésbe való beavatkozásnak vagy barátságtalan lépésnek. A segélyküldemények szétosztása során előnyben kell részesíteni az olyan személyeket, mint a gyerekek, terhes és gyermekágyas nők, szoptató anyák, akik részére a Negyedik Egyezmény, illetve a jelen Jegyzőkönyv kiváltságos bánásmódot, illetve különleges védelmet biztosít.

2. Az összeütköző Felek és mindegyik Magas Szerződő Fél tartozik engedélyezni és megkönnyíteni a jelen Címmel összhangban érkező összes segélyküldemények, felszerelések és személyzet gyors és akadálytalan átszállítását abban az esetben is, ha az ilyen segítség a szembenálló Fél polgári lakosságának van szánva.

3. Az összeütköző Felek és valamennyi Magas Szerződő Fél, amely a 2. bekezdéssel összhangban engedélyezi a segélyküldemények, felszerelések és személyzet átszállítását:

a) jogosult meghatározni azokat a technikai intézkedéseket, az átkutatást is beleértve, amelyek mellett az átszállítást engedélyezi;

b) az engedélyezést ahhoz a feltételhez kötheti, hogy a segély szétosztása a védőhatalom helyi felügyelete alatt történjék;

c) semmilyen módon nem vonhatja el a segélyküldeményeket rendeltetésüktől és nem késleltetheti továbbításukat, kivéve sürgős szükség esetében, az érintett polgári lakosság érdekében.

4. Az összeütköző Felek tartoznak biztosítani a segélyküldemények védelmét és megkönnyíteni azok gyors kiosztását.

5. Az összeütköző Felek és minden érintett Magas Szerződő Fél tartozik elősegíteni és megkönnyíteni az 1. bekezdésben említett segélyakciók hatékony nemzetközi koordinálását.

71. Cikk

A segélyakciókban résztvevő személyzet

1. Szükség esetén személyzet is részét képezheti valamely segélyakció keretében nyújtott segítségnek, különösen a segélyküldemények szállításában és szétosztásában. Az ilyen személyzet részvételéhez annak a Félnek a jóváhagyása szükséges, amelynek területén feladataikat végzik.

2. Az ilyen személyeket tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni.

3. Mindegyik Fél, amely segélyküldeményeket kap, a lehető legteljesebb mértékben köteles támogatni az 1. bekezdésben említett személyeket segélyező feladatuk teljesítésében. A segélyezésben résztvevő személyeket csak parancsoló katonai szükség esetén lehet tevékenységükben - illetve ideiglenesen mozgásukban - korlátozni.

4. A segélyakciókban résztvevő személyek semmilyen körülmények között sem léphetik túl a jelen Jegyzőkönyv alapján végzett feladatuk kereteit. Így tartoznak figyelembe venni annak a Félnek a biztonsági előírásait, amelynek területén feladatukat teljesítik. Azoknak a küldetését, akik ezeket a feltételeket nem tartják be, meg lehet szüntetni.

III. CÍM

A VALAMELYIK ÖSSZEÜTKÖZŐ FÉL HATALMÁBA KERÜLT SZEMÉLYEKEL VALÓ BÁNÁSMÓD

I. Fejezet

Az alkalmazás köre, valamint a személyek és tárgyak védelme

72. Cikk

Az alkalmazás köre

A jelen Cím rendelkezései kiegészítik a Negyedik Egyezményben, különösen annak I. és III. Részében a valamelyik összeütköző Fél hatalmába került polgári személyek és polgári javak emberbaráti védelmére vonatkozóan megfogalmazott szabályokat, valamint a nemzetközi jognak az alapvető emberi jogok nemzetközi jellegű fegyveres összeütközés esetén történő védelmére vonatkozó más irányadó szabályait.

73. Cikk

Menekültek és hontalanok

Azok a személyek, akiket az ellenségeskedés megkezdése előtt hontalanoknak vagy menekülteknek tekintettek az érintett Felek által elfogadott nemzetközi szabályok alapján, vagy a menekült Állama vagy a befogadó Állam nemzeti jogszabályai alapján minden körülmények között és minden megkülönböztetés nélkül védelemben részesülnek a Negyedik Egyezmény I. és III. Része alapján.

74. Cikk

A szétszakadt családok egyesítése

A Magas Szerződő Feleknek és az összeütközésben résztvevő Feleknek minden lehetséges módon meg kell könnyíteni a fegyveres konfliktusban szétszakadt családok egyesítését és különösen ösztönözniük kell a humanitárius szervezetek munkáját az e feladatban való részvételre, az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseinek megfelelően és összhangban saját biztonsági előírásaikkal.

75. Cikk

Alapvető biztosítékok

1. Azoknak a személyeknek, akik az összeütközésben érintett Fél hatalmában vannak és nem részesülhetnek az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv alapján kedvezőbb bánásmódban, minden körülmények között humánus elbánásban kell részesülniük és legalább a jelen Cikk által biztosított védelemben kell részesülniük fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra vagy hitre, politikai vagy más meggyőződésre, nemzeti vagy társadalmi hovatartozásra, vagyoni, származási vagy más állapotra, illetve bármilyen más hasonló szempontokra való hátrányos megkülönböztetés nélkül addig, amíg a jelen Jegyzőkönyv 1. Cikkében említett helyzetben vannak. Minden Félnek tiszteletben kell tartania az ilyen személyek személyiségét, becsületét, meggyőződését és vallási hagyományait.

2. A következő cselekmények tilosak és azoknak kell maradniuk mindig és mindenhol akár polgári, akár katonai személyek követik el:

a) élet, egészség, vagy a személyek fizikai vagy szellemi jóléte elleni erőszak, különösen:

(i) szándékos emberölés,

(ii) a kínzás minden formája, akár fizikai, akár szellemi,

(iii) testi fenyegetés és

(iv) megcsonkítás;

b) a személyi méltóság megsértése, különösen a megalázó, lealacsonyító bánásmód, és prostitúció kikényszerítése és a veszélyes fenyegetés bármilyen formája;

c) túszszedés;

d) kollektív büntetés; és

e) a fentebb említett cselekmények bármelyikének elkövetésével való fenyegetés.

3. Minden személyt, akit a fegyveres összeütközéssel kapcsolatban letartóztattak, fogvatartanak vagy internáltak, az általa értett nyelven haladéktalanul tájékoztatni kell azokról az okokról, amelyekért ezeket az intézkedéseket fogantatosították. Az ilyen személyeket - a bűncselekményért letartóztatottak vagy fogvatartottak kivételével - a legrövidebb késedelem nélkül szabadon kell engedni minden esetben, amint a letartóztatás, a visszatartás vagy az internálás körülményei tisztázódtak.

4. Nem lehet ítéletet hozni és büntetést végrehajtani olyan személyen, akit a fegyveres összeütközéssel kapcsolatos bűncselekményben találtak bűnösnek, kivéve, ha az ítélete olyan pártatlan, rendszeresen működő bíróság hozta, amely figyelembe veszi a rendszeres jogi eljárás általánosan elismert elveit, amelyek a következők:

a) az eljárás biztosítsa, hogy a vádlottat késedelem nélkül tájékoztassák az ellene felhozott vádakról és biztosítsa számára a tárgyalás előtt és annak ideje alatt a szükséges jogokat és a védekezés lehetőségét;

b) senkit nem lehet elítélni bűncselekmény miatt, kivéve, ha azzal összefüggésben személyes büntetőjogi felelőssége megállapítható;

c) senkit nem lehet vádolni vagy elítélni olyan tettért vagy mulasztásért, amely a nemzeti vagy nemzetközi jog alapján nem számított büntetendőnek akkor, amikor azt elkövették; nem hozható súlyosabb büntetés annál, mint amilyen a büntetendő cselekmény elkövetésekor kiszabható volt; ha a cselekmény elkövetése után a jog rendelkezései enyhébb büntetést szabnak ki, az elkövetőre azok vonatkoznak;

d) bárki, akit bűncselekmény elkövetésével vádolnak, ártatlannak tekintendő mindaddig, amíg jogerősen el nem ítélik;

e) bárki, akit bűncselekmény elkövetésével vádolnak, rendelkezik azzal a joggal, hogy jelen legyen a tárgyaláson;

f) senki nem kényszeríthető arra, hogy tanúskodjon önmaga ellen vagy vádolja magát;

g) bárki, akit bűncselekmény elkövetésével vádolnak, rendelkezik azzal a joggal, hogy kikérdezze vagy kikérdeztesse az ellene tanúskodókat és kieszközölje a mellette tanúskodók jelenlétét és ugyanolyan feltételek mellett történő kihallgatásukat, mint ahogy az ellene tanúskodók voltak kihallgatva;

h) ugyanaz a Fél senkivel szemben nem járhat el, vagy nem büntetheti meg egy olyan tettért, amellyel kapcsolatban már korábban jogerős felmentő ítélet született vagy bizonyított, hogy az adott személy ellen ugyanaz szerint a törvény és jogi eljárás szerint már eljárak;

i) minden elítéltnak joga van arra, hogy az ítéletet nyilvánosságra hozzák; és

j) az elítélt személynek tanácsot kell adni elítélésével kapcsolatban a bírósági és egyéb jogorvoslatok lehetőségéről és azok előterjesztési határidejéről.

5. Azokat a nőket, akiknek szabadságát korlátozták a fegyveres konfliktussal összefüggő okok miatt, a férfiaktól elkülönítetten, közvetlen női felügyelet alatt kell elhelyezni. Abban az esetben azonban, ha családokat tartanak fogva, vagy internálnak, amikor csak lehetséges ugyanazon a helyen helyezik el őket egységes családokként.

6. Azok a személyek, akiket letartóztattak, visszatartottak vagy internáltak a fegyveres összeütközéssel kapcsolatos ok miatt, élvezik a jelen Cikk által biztosított védelmet végső kiszabadulásukig, repatriálásukig, vagy eredeti jogállásuk helyreállításáig, még a fegyveres konfliktus befejezése után is.

7. Annak érdekében, hogy háborús bűncselekmény vagy az emberiség elleni bűncselekmény elkövetése miatt büntető eljárásnak alávetett, vagy elítélt személyek esetében minden kétséget ki lehessen zárni a következő elveket kell alkalmazni:

a) azokat a személyeket, akiket ilyen bűncselekmény elkövetésével vádolnak, a büntető eljárás és az ítélet céljából alá kell vetni a nemzetközi jog alkalmazandó szabályainak; és

b) minden olyan személlyel szemben, aki az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv alapján nem számíthat kedvezőbb bánásmódra, a jelen Cikk rendelkezéseit kell alkalmazni, függetlenül attól, hogy az a bűncselekmény, amelynek elkövetésével vádolják, az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv súlyos megsértését jelenti.

8. Jelen Cikk egyetlen rendelkezését sem lehet a nemzetközi jog bármely alkalmazható szabálya alapján nagyobb védelmet nyújtható kedvezőbb rendelkezés korlátozásaként, vagy megsértéseként értelmezni az 1. bekezdésben említett személyek esetében.

II. Fejezet

Nőket és gyermekeket oltalmazó intézkedések

76. Cikk

A nők védelme

1. A nőket különleges tisztelet illeti meg és védeni kell őket az erőszakos nemi közöszléstől, prostitúcióra való kényszerítéstől és minden illetlen támadástól.

2. A terhes nők és azok az anyák, akiknek kiskorú gyermekei vannak és a fegyveres konfliktussal kapcsolatban letartóztatásban, fogságban, vagy internálva vannak, az ügyek intézése során mindenkit megelőző elsőbbséget élveznek.

3. A konfliktusban érintett Felek a lehető legnagyobb mértékben törekszenek arra, hogy a fegyveres konfliktussal összefüggő cselekményben elkerüljék a halálos ítélet meghozatalát terhes nőkkel vagy olyan anyákkal szemben, akiknek kiskorú gyermekei vannak. A halálos ítélet ilyen cselekményért nem hajtható végre ilyen nőkön.

77. Cikk

A gyermekek védelme

1. A gyermekeket különösen kíméletben kell részesíteni és védelmezni kell őket minden illetlen cselekménnyel szemben. Az összeütköző Felek kötelesek abban a gondozásban és támogatásban részesíteni őket, amelyre életkoruknál, vagy bármely más oknál fogva szükségük van.

2. Az összeütköző Felek kötelesek minden lehetséges módon gondoskodni arról, hogy a tizenöt évnél fiatalabb gyermekek ne vegyenek közvetlenül részt az ellenségeskedésekben, különösen pedig arról, hogy ne sorozzák be őket haderőikbe. A tizenöt évet betöltött, de tizennyolc évnél fiatalabb személyek sorozása esetén az összeütköző Feleknek törekedniük kell arra, hogy elsősorban a legidősebbeket sorozzák be.

3. Ha a 2. bekezdés rendelkezése ellenére tizenöt évnél fiatalabb gyermekek kivételes esetekben közvetlenül részt vesznek az ellenségeskedésben és a szembenálló Fél hatalmába kerülnek, továbbra is megilleti őket a jelen Cikkben biztosított különleges védelem, függetlenül attól, hogy hadifoglyoknak minősülnek-e vagy sem.

4. A fegyveres összeütközéssel összefüggő okok miatt letartóztatott, fogvatartott vagy internált gyermekeket a felnőttektől elkülönített helyiségben kell elhelyezni, kivéve ha a 75. Cikk 5. bekezdése értelmében egy családhoz tartozók elhelyezéséről van szó.

5. A fegyveres összeütközéssel összefüggő bűncselekmény miatt kiszabott halálos ítéletet nem szabad olyan személyeken végrehajtani, akik a bűncselekmény elkövetésekor még nem töltötték be tizennyolcadik életévüket.

78. Cikk

Gyermekek elszállítása

1. Az összeütköző Felek csak saját állampolgárságú gyermekeket szállíthatnak más országba, kivéve, ha az elszállítást a gyermekek egészségi állapota vagy gyógykezelése átmeneti időre indokolja, vagy - a megszállt területtől eltekintve - biztonságba helyezésük megköveteli. Az elszállításhoz a fellelhető szülők, vagy törvényes gyám írásbeli hozzájárulása szükséges. Ha ezek a személyek nem lelhetőek fel, az elszállításhoz azoknak az írásbeli hozzájárulása szükséges, akik jog szerint, vagy szokás alapján elsősorban kötelesek a gyermekekről gondoskodni. Az elszállítást minden esetben a védőhatalom felügyelete mellett és az érintett Felek - nevezetesen az elszállítást végző Fél, a gyermekeket befogadó Fél és mindazok a Felek, akiknek állampolgárait elszállítják - egyetértésével kell lebonyolítani. Minden egyes esetben valamennyi összeütköző Fél tartozik minden lehetséges óvintézkedést foganatosítani az elszállítás veszélyeztetésének elkerülésére.

2. Valahányszor az 1. bekezdés alapján elszállításra sor kerül, a távollétük ideje alatt is a lehető legteljesebb folyamatossággal gondoskodni kell minden egyes gyermek oktatásáról, a szülők kívánságának megfelelő vallási és erkölcsi nevelést is ideértve.

3. A jelen Cikk alapján elszállított gyermekek családjukhoz és hazájukba való visszakerülésének megkönnyítése érdekében az elszállítást végző Fél és megfelelő esetben a befogadó ország hatóságai kötelesek minden egyes gyermek részére egy fényképpel ellátott igazolványt kiállítani, amelyet meg kell küldeniük a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának Központi Tájékoztató Irodájához. Minden egyes igazolványnak lehetőség szerint - és ha nem jár a gyermek bántódásával - tartalmaznia kell az alábbi adatokat:

- a) a gyermek vezetéknevét (-neveit)
- b) a gyermek keresztnévét (-neveit)
- c) a gyermek nemét
- d) a születés helyét és idejét (ha nem ismeretes, a hozzávetőleges életkort)
- e) az apa teljes nevét

- f) az anya teljes nevét és leánykori nevét
- g) a gyermek legközelebbi rokonát
- h) a gyermek állampolgárságát
- i) a gyermek anyanyelvét és az általa esetleg ismert más nyelveket
- j) a gyermek családjának címét
- k) a gyermek azonosítási számát
- l) a gyermek egészségi állapotát
- m) a gyermek vércsoportját
- n) bármely megkülönböztető jegyét
- o) a gyermek megtalálásának idejét és helyét
- p) az ország elhagyásának idejét és helyét
- q) a gyermek esetleges vallását
- r) a gyermek jelenlegi címét a befogadó országban
- s) ha a gyermek visszatérése előtt meghal, a halál helyét és körülményeit, valamint az eltemetés helyét.

III. Fejezet

Újságírók

79. Cikk

Az újságírók védelmét célzó intézkedések

1. A fegyveres összeütközés területén veszélyes szakmai kiküldetésben levő újságírókat az 50. Cikk bekezdése értelmében polgári személyeknek kell tekinteni.

2. Az újságírókat - a fegyveres erőkhöz a Harmadik Egyezmény 4. A. 4. Cikkében meghatározott jogállással akkreditált haditudósítók jogának sérelme nélkül - az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyvben részükre biztosított védelemben kell részesíteni.

3. Az újságírók a jelen Jegyzőkönyv II. Mellékletében szereplő mintához hasonló személyazonossági igazolványt kaphatnak. A személyazonossági igazolványnak - melyet annak az államnak a kormánya tartozik kiállítani, amelynek az újságíró állampolgára, vagy amelynek a területén állandó lakóhelye van, illetve amelyben az őt foglalkoztató hírközlő szervezet működik - tanúsítania kell, hogy az azzal ellátott személy újságíró.

V. RÉSZ

AZ EGYEZMÉNYEK ÉS A JELEN JEGYZŐKÖNYV VÉGREHAJTÁSA

I. CÍM

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

80. Cikk

A végrehajtást biztosító intézkedések

1. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek haladéktalanul megtesznek minden szükséges intézkedést az Egyezményekből és a jelen Jegyzőkönyvből rájuk háruló kötelezettségek teljesítése érdekében.

2. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv megtartásának biztosítása érdekében rendelkezéseket és utasításokat adnak ki.

81. Cikk

A Vöröskereszt és más humanitárius szervezetek tevékenysége

1. Az összeütköző Felek minden rendelkezésükre álló eszközzel megkönnyítik a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága számára, hogy az összeütközések áldozatai védelmének és támogatásának érdekében teljesíthesse az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyvben rábízott emberbaráti feladatait; a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága - az érintett összeütköző Felek hozzájárulásával - más emberbaráti tevékenységet is folytathat az összeütközések áldozatainak védelmében.

2. Az összeütköző Felek minden szükséges segítséget megadnak saját Vöröskereszt (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) szervezeteiknek ahhoz, hogy - az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseivel, valamint a Vöröskeresztnek a Vöröskereszt Nemzetközi Konferenciáin megfogalmazott alapelveivel összhangban - az összeütközés áldozatainak védelmében elláthassák emberbaráti tevékenységüket.

3. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek minden lehetséges módon megkönnyítik, hogy a Vöröskereszt (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) szervezetek és a Vöröskereszt Társaságok Ligája - az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseivel, valamint a Vöröskeresztnek a Vöröskereszt Nemzetközi Konferenciáin megfogalmazott alapelveivel összhangban - segítséget nyújtsanak az összeütközések áldozatainak.

4. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek lehetőség szerint - a 2. és 3. bekezdésben említetthez hasonló módon - azoknak az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyvben megjelölt egyéb emberbaráti szervezeteknek a munkáját is megkönnyítik, amelyeket az összeütközésben résztvevő Felek erre kellően feljogosítottak és amelyek az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseivel összhangban fejtik ki emberbaráti tevékenységüket.

82. Cikk

A fegyveres erők jogi tanácsadói

A Magas Szerződő Felek mindenkor, az összeütköző Felek pedig fegyveres összeütközés idején kötelesek gondoskodni arról, hogy szükség esetén jogi tanácsadók álljanak rendelkezésre abból a célból, hogy a megfelelő szintű katonai parancsnokokat az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazása, valamint azzal kapcsolatban a fegyveres erőknek adandó megfelelő parancs tekintetében tanácsokkal lássák el.

83. Cikk

Terjesztés

1. A Magas Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv szövegét saját országukban mind béke, mind fegyveres összeütközés idején a lehető legszélesebb körben terjesztik, így különösen arra, hogy azok tanulmányozását beiktatják a katonai kiképzési tervbe és a polgári lakosság körében is elősegítik tanulmányozásukat abból a célból, hogy ezeket az okmányokat a fegyveres erők és a polgári lakosság is megismerje.

2. Azokat a katonai vagy polgári hatóságokat, amelyek fegyveres összeütközés idején az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazásáért felelősek, teljes mértékben meg kell ismertetni ezeknek az okmányoknak a szövegével.

84. Cikk

Az alkalmazásra vonatkozó szabályok

A Magas Szerződő Felek minél előbb közlik egymással - a letéteményes állam és, megfelelő esetben, a Védőhatalmak útján - a jelen Jegyzőkönyv hivatalos fordítását, valamint az alkalmazásának biztosítása céljából kiadásra kerülő jogszabályait.

II. CÍM

AZ EGYEZMÉNYEK ÉS A JELEN JEGYZŐKÖNYV MEGSÉRTÉSÉNEK MEGTORLÁSA

85. Cikk

A jelen Jegyzőkönyv megsértésének megtorlása

1. Az Egyezményeknek a jogsértések és súlyos jogsértések megtorlására vonatkozó, a jelen Fejezet által kiegészített rendelkezéseit a jelen Jegyzőkönyv megsértésének és súlyos megsértésének megtorlására is alkalmazni kell.

2.. Az Egyezményekben súlyos jogsértéseknek minősített cselekmények a jelen Jegyzőkönyv súlyos megsértésének tekintendők, ha azokat a szembenálló Fél hatalmában levő és a jelen Jegyzőkönyv 44., 45. és 73. Cikke által védett személyek vagy a szembenálló Félnek a jelen Jegyzőkönyv által védett sebesültjei, betegei és hajótöröttei, illetve a szembenálló Fél ellenőrzése alatt levő és a jelen Jegyzőkönyv által védett egészségügyi vagy egyházi személyzet, egészségügyi alakulatok vagy egészségügyi szállítóeszközök ellen követik el.

3. A 11. Cikkben meghatározott súlyos jogsértéseken kívül a jelen Jegyzőkönyv súlyos megsértésének tekintendők a következő cselekmények is, ha azokat a jelen Jegyzőkönyv vonatkozó rendelkezéseinek megsértésével szándékosan követik el és halált, súlyos testi sértést, vagy súlyos egészségkárosodást okoznak:

a) a polgári lakosság vagy polgári személyek elleni támadás;

b) a polgári lakosságot vagy polgári javakat érintő megkülönböztetés nélküli támadás indítása annak tudatában, hogy az - az 57. Cikk 2. bekezdésének a) (iii) pontjában foglalt meghatározás szerint - a polgári lakosság körében nagyszámú halálos áldozatot követel, vagy sebesülést okoz, illetve a polgári javakban nagymérvű károkat idéz elő;

c) a veszélyes erőket tartalmazó művek vagy létesítmények elleni támadás indítása annak tudatában, hogy az - az 57. Cikk 2. bekezdésének a) (iii) pontjában foglalt meghatározás szerint - a polgári lakosság körében nagyszámú halálos áldozatot követel vagy sebesülést okoz, illetve a polgári javakban nagymérvű károkat idéz elő;

d) a nem védelmezett helységek és a demilitarizált övezeteket megtámadása;

e) harc képtelen személy tudatos megtámadása;

f) a vöröskereszt, vörös félhold, vörös orosz lán és nap megkülönböztető jelvénynek vagy az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv által elismert más védőjelzéseknek a 37. Cikk megsértésével történő álnok használata.

4. Az előző bekezdésekben és az Egyezményekben meghatározott súlyos jogsértéseken kívül a jelen Jegyzőkönyv súlyos megsértésének tekintendők a következő cselekmények is, ha azokat az Egyezmények vagy a Jegyzőkönyv megsértésével szándékosan követik el:

a) a Negyedik Egyezmény 49. Cikkének megsértésével a megszálló Hatalom saját polgári lakossága részének áttelepítése a megszállott területre vagy a megszállt terület teljes lakosságának, illetve lakossága egy részének kitelepítése vagy áttelepítése a területen belül vagy azon kívülre;

b) a hadifoglyok vagy polgári személyek hazaszállításának indokolatlan halogatása;

c) az apartheid és a személyes méltóság megalázásával járó, faji megkülönböztetésen alapuló más embertelen és lealacsonyító módszerek alkalmazása;

d) a népek kulturális vagy szellemi örökségét képező és külön megállapodás - például valamely illetékes nemzetközi szervezet keretében kötött megállapodás - által különleges védelemben részesített, világosan felismerhető műemlékek, művészeti alkotások, vagy kultikus helyek nagymérvű pusztulását okozó megtámadása, amikor nem bizonyítható, hogy az 53. Cikk b) pontját a szembenálló Fél megsértette és amikor az ilyen műemlékek, művészeti alkotások és kultikus helyek nem katonai célpontok közvetlen közelében találhatók;

e) az Egyezmények által védett, illetve a jelen Cikk 2. bekezdésében említett személynek attól a jogától való megfosztása, hogy szabályos és pártatlan eljárás alapján ítékeznek felette.

5. Háborús bűnöknek kell tekinteni - az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alkalmazásának sérelme nélkül - az ezen okmányok súlyos megsértésének eseteit.

86. Cikk

Intézkedés elmulasztása

1. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek kötelesek megtorolni az Egyezmények vagy e jelen Jegyzőkönyv olyan súlyos megsértését, és a szükséges rendszabályokkal megakadályozni azok minden egyéb olyan megsértését, amelyet a fennálló intézkedési kötelezettség elmulasztása okozott.

2. Az a tény, hogy az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv megsértését alárendelt személy követte el, nem mentesíti feletteseit az eset körülményeitől függően a büntetőjogi vagy fegyelmi felelősség alól, ha tudták, vagy a szükséges értesülések birtokában az adott körülmények között tudhatták volna, hogy az érintett személy jogsértést követ el, vagy készül elkövetni és ha tőlük telhetően nem tettek meg minden intézkedést a jogsértés megakadályozására, illetve megtorlására.

87. Cikk

A parancsnokok kötelessége

1. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek kötelesek katonai parancsnokaiktól megkövetelni, hogy a parancsnokságuk alá tartozó fegyveres erők tagjai és az ellenőrzésük alatt levő más személyek vonatkozásában megelőzzék és szükség esetén megakadályozzák, továbbá, hogy az illetékes hatóságoknak jelentsék az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv megsértését.

2. A jogsértések megelőzése és megakadályozása céljából a Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek kötelesek megkövetelni a parancsnokoktól, hogy beosztásuknak megfelelő mértékben gondoskodjanak arról, hogy a parancsnokságuk alá tartozó fegyveres erők tagjai tisztában legyenek az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv alapján rájuk háruló kötelezettségekkel.

3. A Magas Szerződő Felek és az összeütköző Felek kötelesek minden parancsnok feladatává tenni, hogy ha tudomásuk van arról, hogy alárendeltjeik vagy az ellenőrzésük alatt levő más személyek az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv megsértésére készülnek,

vagy megsértették azokat, minden szükséges intézkedéssel akadályozzák meg az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv megsértését és a szükséges esetekben kezdeményezzenek fegyelmi vagy büntető eljárást a jogsértők ellen.

88. Cikk

Kölcsönös bűnügyi jogsegély

1. A Magas Szerződő Felek kötelesek a legnagyobb mértékű segítséget nyújtani egymásnak az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv súlyos megsértése miatt indított büntető eljárással kapcsolatban.

2. Az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyv 85. Cikkének 1. bekezdésében lefektetett jogok és kötelesek sérelme nélkül és ha azt a körülmények lehetővé teszik, a Magas Szerződő Felek kötelesek kiadatási ügyekben együttműködni egymással. Kötelesek kellően mérlegelni annak az államnak a megkeresését, amelynek területén az állítólagos bűncselekményt elkövették.

3. Minden esetben a megkeresett Magas Szerződő Fél jogát kell alkalmazni. Az előző bekezdések rendelkezései nem érintik azonban azokat a kötelezettségeket, amelyek a kölcsönös bűnügyi jogsegélyt egészében vagy részben szabályozó, vagy a jövőre nézve szabályozni kívánó két- vagy többoldalú szerződésekből erednek.

89. Cikk

Együttműködés

Az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv súlyos megsértésének eseteiben a Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy közösen, vagy külön-külön az Egyesült Nemzetek Szervezetével együttműködve és annak Alapokmányával összhangban intézkedéseket foganatosítsanak.

90. Cikk

Nemzetközi Ténymegállapító Bizottság

1. *a)* Létre kell hozni egy feddhetetlen erkölcsű és elismerten pártatlan személyekből álló tizenöt tagú Nemzetközi Ténymegállapító Bizottságot (a továbbiakban: Bizottság).

b) Amikor legalább húsz Magas Szerződő Fél megállapodik abban, hogy elfogadja a Bizottságnak a 2. bekezdés szerinti hatáskörét, a letéteményes állam e megállapodás létrejöttékor, majd azt követően öt évenként összehívja az érdekelt Magas Szerződő Felek képviselőinek értekezletét, hogy megválasszák a Bizottság tagjait. Az értekezleten a megbízottak titkos szavazással megválasztják a Bizottság tagjait egy olyan névjegyzék alapján, amely az érdekelt Magas Szerződő Felek mindegyikének egy-egy jelöltjét tartalmazhatja.

c) A Bizottság tagjai csak személyes minőségükben működnek és az új tagoknak a következő ülésen történő megválasztásáig maradnak tisztségükben.

d) A választásokon a Magas Szerződő Felek tartoznak gondoskodni arról, hogy a Bizottságba beválasztandó személyek mindegyike rendelkezzen a szükséges hozzáértéssel és hogy a Bizottság egészét tekintve érvényesüljön az arányos földrajzi képviselet elve.

e) Eseti megüresedés esetén a Bizottság - az előző pontokban foglaltakra figyelemmel - maga tölti be a megüresedett helyet.

f) A Bizottság feladatainak ellátásához szükséges adminisztratív feltételeket a letéteményes állam biztosítja.

2. a) A Magas Szerződő Felek a Jegyzőkönyv aláírásakor, megerősítésekor, az ahhoz való csatlakozáskor, illetve azt követően bármikor kijelenthetik, hogy ugyanazt a kötelezettséget vállaló bármely más Magas Szerződő Fél vonatkozásában minden külön megállapodás nélkül ipso facto elismerik a Bizottság hatáskörét arra, hogy az ilyen Fél bejelentéseit a jelen Cikk felhatalmazása alapján kivizsgálja.

b) A fent említett nyilatkozatokat a letéteményes államnál kell letenni, amely azok másolatait megküldi a Magas Szerződő Feleknek.

c) A Bizottság hatáskörébe tartozik:

(i) minden olyan tény kivizsgálása, amely a bejelentés szerint az Egyezményekben és a jelen Jegyzőkönyvben meghatározott súlyos jogsértés, illetve az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv egyéb súlyos megsértése;

(ii) közbenjárásával segítse elő, hogy az Egyezményeket és a jelen Jegyzőkönyvet a jövőben tartsák tiszteletben.

d) Egyéb helyzetekben a Bizottság valamelyik összeütköző Fél kérésére csak az érintett másik Fél, illetve a többi Felek hozzájárulásával folytathat vizsgálatot.

e) A jelen bekezdés előző rendelkezéseinek fenntartásával az Első Egyezmény 52., a Második Egyezmény 53., a Harmadik egyezmény 132. és a Negyedik Egyezmény 149. Cikkének rendelkezései továbbra is irányadók az Egyezmények bármely bejelentett megsértésére és kiterjednek a jelen Jegyzőkönyv minden bejelentett megsértésére is.

3. a) Az érintett Felek ellenkező megállapodásának hiányában minden vizsgálatot az alábbi módon kijelölt hét tagból álló kamarának kell lefolytatni:

(i) a Bizottság öt olyan tagját, aki egyik összeütköző Félnek sem állampolgára, az összeütköző Felekkel való tanácskozás után a Bizottság elnöke jelöli ki a földrajzi területek arányos képviselőit elve alapján;

(ii) a két olyan alkalmi tagot, aki egyik összeütköző Félnek sem állampolgára, a két Fél külön-külön jelöli ki.

b) A vizsgálati kérelem beérkezése után a Bizottság elnöke megfelelő határidőt tűz ki a kamara megalakítására. Ha az alkalmi tagot vagy tagokat a határidőn belül nem jelölték ki, az elnök a kamara taglétszámának kiegészítése céljából köteles haladéktalanul kijelölni a Bizottság további tagját vagy tagjait.

4. a) A 3. bekezdés alapján vizsgálat lefolytatására alakított kamara felszólítja az összeütköző Feleket arra, hogy legyenek segítségére és terjesszék elő a bizonyítékokat. A kamara minden egyéb általa szükségesnek tartott bizonyítékot is bekérhet és a helyzetet a helyszínen is megvizsgálhatja.

b) Minden bizonyítékot teljes terjedelmében a Felek elé kell tární, amelyeknek jogukban áll azokkal kapcsolatban a Bizottság előtt nyilatkozni.

c) Mindegyik Fél jogosult a bejelentett bizonyítékokat vitatni.

5. a) A Bizottság a kamara ténymegállapításairól jelentést köteles a Felek elé terjeszteni az általa szükségesnek tartott ajánlásokkal együtt.

b) Ha a kamara nem jut a tárgyszerű és pártatlan megállapításhoz elegendő bizonyítékokhoz, a Bizottság köteles ennek okát is megjelölni.

c) A Bizottság csak abban az esetben hozhatja nyilvánosságra megállapításait, ha az összeütközésben résztvevő valamennyi Fél erre felkérte.

6. A Bizottság maga állapítja meg ügyrendi szabályait, ide értve a Bizottságban és a kamarában való elnöklésre vonatkozó szabályokat is. E szabályoknak biztosítani kell, hogy a Bizottság elnökének feladatait mindenkor ellássák és hogy vizsgálati eljárás esetében azokat olyan személy gyakorolja, aki egyik összeütköző Félnek sem állampolgára.

7. A Bizottság adminisztrációs költségeit a 2. bekezdés értelmében nyilatkozatot tett Magas Szerződő Felek hozzájárulásaiból és önkéntes hozzájárulásokból kell fedezni. A vizsgálatot kérő Fél vagy Felek tartoznak megelőlegezni a kamara szükséges költségeinek összegét, amelyet - a kamara kiadásainak 50%-a erejéig - az a Fél tartozik, illetve azok a Felek tartoznak az előlegezőnek visszatéríteni, amely, illetve amelyek ellen a bejelentést tették. A kamara előtt tett kölcsönös bejelentések esetében mindegyik Fél tartozik a szükséges költségek 50%-át megelőlegezni.

91. Cikk

Felelősség

Az Egyezmények vagy a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseit megsértő összeütköző Fél, ha az eset szükségessé teszi, köteles az okozott kárt megtéríteni. Felelősséggel tartozik egyben a fegyveres erőinek állományába tartozó személyek által elkövetett összes cselekményekért.

VI. RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

92. Cikk

Aláírás

A jelen Jegyzőkönyv a Záróokmány aláírását követő hat hónap elteltével nyílik meg és tizenkét hónapon keresztül áll nyitva aláírásra az Egyezményben részes államok számára.

93. Cikk

Megerősítés

A jelen Jegyzőkönyvet minél előbb meg kell erősíteni. A megerősítő okiratokat a Svájci Államszövetségnél, az Egyezmények letéteményesénél kell letétbe helyezni.

94. Cikk

Csatlakozás

A jelen Jegyzőkönyv csatlakozásra nyitva áll az Egyezményekben részes minden olyan állam számára, amely azt nem írta alá. A csatlakozási okiratokat a letéteményesnél kell letétbe helyezni.

95. Cikk

Hatálybalépés

1. A jelen Jegyzőkönyv két megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezésétől számított hat hónap elteltével lép hatályba.

2. Minden olyan, az Egyezményekben részes Fél tekintetében, amely a jelen Jegyzőkönyvet utóbb erősíti meg vagy csatlakozik hozzá, az a megerősítő vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezését követő hat hónap elteltével lép hatályba.

96. Cikk

Szerződéses kapcsolatok a jelen Jegyzőkönyv hatályba lépése után

1. Abban az esetben, ha az Egyezményekben részes államok a jelen Jegyzőkönyvnek is részesei, az Egyezményeket a jelen Jegyzőkönyvben foglalt kiegészítésekkel együtt kell alkalmazni.

2. Ha az összeütközésben résztvevő valamelyik Felet a jelen Jegyzőkönyv nem kötelezi, a Jegyzőkönyv az abban részes államok egymás közti viszonyában változatlanul kötelező. Ezen kívül a Jegyzőkönyv kötelezi őket mindazon Felek viszonylatában is, amelyek nem részesei a Jegyzőkönyvnek, amennyiben ez utóbbiak elfogadják és alkalmazzák annak rendelkezéseit.

3. Az 1. Cikk 4. bekezdésben meghatározott fegyveres összeütközésben valamelyik Magas Szerződő Fél ellen harcoló népet képviselő hatóság a letéteményeshez címzett egyoldalú nyilatkozattal kötelezettséget vállalhat arra, hogy az Egyezményeket és a jelen Jegyzőkönyvet az adott összeütközéssel kapcsolatban alkalmazni fogja. Az ilyen nyilatkozatnak a letéteményeshez való beérkezése után az adott összeütközés viszonylatában az alábbi hatásai vannak:

a) az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv a nyilatkozatot tevő hatóságra mint összeütköző Félre nézve azonnal hatályba lépnek;

b) a nyilatkozatot tevő hatóságot ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a kötelezettségek terhelik, mint az Egyezményben és a jelen Jegyzőkönyvben részes Magas Szerződő Felet; és

c) az Egyezmények és a jelen Jegyzőkönyv valamennyi összeütköző Félre egyaránt kötelezőek.

97. Cikk

Módosítás

1. Bármelyik Magas Szerződő Fél javasolhatja a jelen Jegyzőkönyv módosítását. A javasolt módosítás szövegét közölni kell a letéteményessel, amely a valamennyi Magas Szerződő Féllel és a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságával folytatott tanácskozás után dönt a javasolt módosítás megvizsgálásával foglalkozó konferencia összehívásáról.

2. A letéteményes erre a konferenciára meghívja az összes Magas Szerződő Felet, valamint az Egyezményekben részes államokat, függetlenül attól, hogy a jelen Jegyzőkönyvet aláírták-e vagy sem.

98. Cikk

Az I. Melléklet felülvizsgálata

1. Legkésőbb a jelen Jegyzőkönyv hatálybalépését követő négy év elteltével, azt követően pedig legalább négyévenként a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága kikéri a Magas Szerződő Felek véleményét a jelen Jegyzőkönyv I. Mellékletével kapcsolatban és - amennyiben szükségesnek ítéli - technikai szakértői értekezlet összehívását javasolhatja az I. Melléklet felülvizsgálata és a kívánatosnak tartott módosításokkal kapcsolatos javaslat előterjesztése céljából. Amennyiben a Magas Szerződő Felek egyharmada - az ilyen értekezletre vonatkozó javaslat velük való közlésétől számított hat hónapon belül - ellenvetést nem tesz, a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága összehívja az értekezletet, amelyre a megfelelő nemzetközi szervezetek megfigyelőit is meghívja. Az értekezletet a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága a Magas Szerződő Felek egyharmadának kérésére is bármikor összehívhatja.

2. A letéteményes a Magas Szerződő Felek és az Egyezményekben részes államok konferenciáját akkor hívja össze a technikai szakértői értekezlet által javasolt módosítások

megtárgyalására, ha azt a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága vagy a Magas Szerződő Felek egyharmada az értekezlet után kéri.

3. Az I. Melléklet módosításának ezen a konferencián történő elfogadásához a jelenlevő és szavazó Magas Szerződő Felek kétharmados többsége szükséges.

4. A letéteményes az elfogadott módosítást közli a Magas Szerződő Felekkel és az Egyezményekben részes államokkal. Az elfogadott módosítást akkor kell véglegesnek tekinteni, ha a közléstől számított egy év eltelt és ez alatt az idő alatt a Magas Szerződő Felek legalább egyharmada nem tett a letéteményesnél olyan nyilatkozatot, hogy azt nem fogadja el.

5. A 4. bekezdés szerint elfogadottnak tekintett módosítás valamennyi Magas Szerződő Félre nézve az elfogadástól számított három hónap elteltével válik hatályossá, kivéve azokat a Magas Szerződő Feleket, amelyek a hivatkozott bekezdés alapján kijelentették, hogy a módosítást nem fogadják el. Az ilyen nyilatkozatot bármelyik Fél bármikor visszavonhatja s ebben az esetben a módosítás rá nézve három hónap elteltével válik hatályossá.

6. A letéteményes közli a Magas Szerződő Felekkel és az Egyezményekben részes államokkal a módosítás hatálybalépését, az általa kötelezett Feleket, a módosítás az egyes Felekkel szembeni érvénybe lépésének időpontját, a 4. bekezdés alapján az el nem fogadásról tett nyilatkozatokat és azok visszavonását.

99. Cikk

Felmondás

1. Ha valamelyik Magas Szerződő Fél felmondja a jelen Jegyzőkönyvet, a felmondás csak a felmondási okirat átvételétől számított egy év elteltével válik érvényessé. Ha azonban egy év elteltével a felmondó Fél az 1. Cikkben említett helyzetben van, a felmondás nem válik hatályossá mindaddig, amíg a fegyveres összeütközés vagy megszállás véget nem ér és semmi esetre sem addig, amíg az Egyezmény vagy a jelen Jegyzőkönyv alapján védett személyek végleges szabadon bocsátására, hazaszállítására vagy eredeti jogállása helyreállítására irányuló műveletek be nem fejeződtek.

2. A felmondást a letéteményesnek írásban kell bejelenteni, amely azt minden Magas Szerződő Féllel közli.

3. A felmondás csak a felmondó Féllel szemben érvényes.

4. Az 1. bekezdés alapján bejelentett felmondás a felmondás hatályossá válása előtt elkövetett cselekmények tekintetében nem érinti azokat a kötelezettségeket, amelyeket a felmondó Fél a jelen Jegyzőkönyv értelmében a fegyveres összeütközés kapcsán már magára vállalt.

100. Cikk

Értesítések

A letéteményes a Magas Szerződő Feleket, valamint az Egyezményekben részes államokat - függetlenül attól, hogy a jelen Jegyzőkönyvet aláírták-e vagy nem - értesíteni tartozik:

a) a jelen Jegyzőkönyvet aláíró államokról, valamint a 93. és 94. Cikk alapján letétbe helyezett megerősítő és csatlakozási okmányokról;

b) a jelen Jegyzőkönyvnek a 95. Cikk szerinti hatálybalépése időpontjáról;

c) a 84., 90. és 97. Cikk alapján beérkezett közlésekről és nyilatkozatokról;

d) a 96. Cikk 3. bekezdése alapján tett nyilatkozatokról, melyeket a lehető leggyorsabban közölni kell; és

e) a 99. Cikk alapján bejelentett felmondásokról.

101. Cikk

Beiktatás

1. A letéteményes a jelen Jegyzőkönyvet - annak hatálybalépése után - megküldi az Egyesült Nemzetek Titkárságának az ENSZ Alapokmányának 102. Cikkével összhangban történő beiktatása és közzététel végett.

2. A letéteményes úgyszintén közli az Egyesült Nemzetek Titkárságával mindazokat a megerősítéseket, csatlakozásokat és felmondásokat, amelyeket a jelen Jegyzőkönyvvel kapcsolatban tudomására hoznak.

102. Cikk

Hiteles szövegek

A jelen Jegyzőkönyv eredetijét, amelynek angol, arab, francia, kínai, orosz és spanyol nyelvű szövege egyaránt hiteles, a letéteményesnél kell letétbe helyezni, amely annak hivatalos másolatát megküldi az Egyezményekben részes összes Feleknek.

I. SZÁMÚ MELLÉKLET

Személyazonosság megállapítására vonatkozó előírások

1. Cikk

Általános előírások

1. Ezen mellékletnek az azonosításra vonatkozó szabályai a Genfi Egyezmények és a Jegyzőkönyv megfelelő előírásait hajtják végre, arra szolgálnak, hogy megkönnyítsék a Genfi Egyezmények és Jegyzőkönyv által védelemben részesített személyzet, anyagok, alakulatok, szállítások és berendezések azonosítását.

2. Ezek a szabályok önmagukban és maguknál fogva még nem adnak alapot a védelemre. Ez a jog az Egyezmények és a Jegyzőkönyv megfelelő Cikkei alapján érvényesül.

3. A Genfi Egyezmények és a Jegyzőkönyv megfelelő előírásaitól függően, az illetékes hatóságok minden időben szabályozhatják a megkülönböztető jelvények és jelzések használatát, megjelenítését, megvilágítását és észlelhetőségét.

4. A Magas Szerződő Felek és különösen az összeütköző Felek minden időben törekedjenek olyan kiegészítő vagy más jelzések, eszközök vagy rendszerek tekintetében történő megállapodásra, amelyek fokozzák az azonosítás lehetőségét, és e területen a technológiai fejlettség minden előnyét kihasználják.

I. fejezet

Személyazonossági igazolványok

2. Cikk

Személyazonossági igazolvány az állandó polgári, egészségügyi és egyházi személyzet részére

1. A Jegyzőkönyv 18. Cikke 3. bekezdésében említett állandó polgári egészségügyi és egyházi személyzet részére szolgáló személyazonossági igazolvány a következőképpen legyen kiállítva:

- a) legyen rajta a megkülönböztető jelvény, s mérete olyan legyen, hogy tegye lehetővé a zsebben hordást;
- b) a lehető legtartósabb anyagból készüljön;
- c) a nemzeti vagy hivatalos nyelven - ezenkívül amikor az célszerű, az érintett térség helyi nyelvén - legyen kiállítva;
- d) feltüntetendő a név, a születés dátuma (vagy ha ez nem áll rendelkezésre, úgy a kiállításkori életkor) és a tulajdonos személyazonossági száma (ha van ilyen);
- e) legyen benne, hogy milyen címen jár a tulajdonosnak az Egyezményekben és a Jegyzőkönyvben biztosított védelem;
- f) legyen benne a tulajdonos fényképe, aláírása vagy hüvelykujjának lenyomata, vagy mindkettő;
- g) a kiállításra illetékes hatóság aláírása és bélyegzőjének lenyomata;
- h) az igazolvány kiállításának és lejáratának időpontja;
- i) amikor csak lehet, a tulajdonos vércsoportja, az igazolvány hátoldalán.

2. A Magas Szerződő Felek területén a személyazonossági igazolványok legyenek egységesek és a lehetőséghez képest azonos típusúak az összeütközésben részes minden Fél számára. Az összeütközésben részes Felek például vehetik az 1. számú ábrán bemutatott egynyelvű mintát. Az ellenségeskedések kitörésekor meg kell egymás számára küldeniük az általuk használt igazolvány mintapéldányát, amennyiben az különbözik az 1. számú ábrán szereplő mintától. A személyazonossági igazolvány lehetőleg két példányban állítandó ki, az egyik a kibocsátó hatóságnál marad, melynek ellenőrizni kell az általa kiadott igazolványokat.

3. Az állandó polgári egészségügyi és egyházi személyzet semmilyen körülmények között sem fosztható meg személyazonossági igazolványától. Annak elvesztése esetében joguk van másodlat kiállítására.

3. Cikk

Személyazonossági igazolvány ideiglenes polgári egészségügyi és egyházi személyzet részére

1. Az ideiglenes polgári egészségügyi és egyházi személyzet részére kiadott személyazonossági igazolványnak lehetőleg a jelen előírások 1. Cikkében jelzett igazolványhoz hasonlónak kell lennie. Az összeütközésben részes Felek irányadónak vehetik az 1. számú ábrán bemutatott mintát.

2. Amennyiben a körülmények kizárják azt, hogy az ideiglenes polgári egészségügyi és egyházi személyzet a jelen előírások 2. Cikkében leírt igazolványhoz hasonlót kapjon, az említett személyzet ellátható az illetékes hatóság által aláírt igazolással, mely bizonyítja, hogy az a személy, aki annak birtokosa, ideiglenes személyzet tagjaként szolgál, s lehetőleg feltünteti a megbízatás idejét és nevezett jogát a megkülönböztető jelvény viseléséhez. Az igazolvány tartalmazza a tulajdonos nevét, születési dátumát (vagy korát, ha a születés dátuma nem ismert), beosztását és azonossági számát, ha van ilyen. Az igazolásban szerepelni kell a tulajdonos aláírásának vagy hüvelykujja lenyomatának, vagy mindkettőnek.

1. számú ábra

Személyazonossági igazolvány mintája

(méret: 74 mm □ 105 mm)

vörös
kereszt
jel

Előlap

vörös
kereszt
jel

(A jelen igazolványt kiállító ország és hatóság
megjelölésére fenntartott hely.)

SZEMÉLYAZONOSSÁGI IGAZOLVÁNY

Állandó polgári egészségügyi személyzet tagjai részére
Ideiglenes egyházi

Név: .....

.....

Születési idő (vagy életkor): .....

Azonossági szám (ha van ilyen): .....

A jelen igazolvány tulajdonosa ..... minőségében a háború áldozata
én kötött Egyezmények és az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezményeket kiegészítő és a nemzetközi
védelméről szóló Jegyzőkönyv (I. Jegyzőkönyv) védelme alatt áll.

A kiállítás kelte: .....

Az igazolvány száma: .....

A kibocsátó hatóság aláírása

A lejárat időpontja: .....

Hátlap

Magasság: ..... Szem: ..... Haj: .....

Egyéb ismertető jelek vagy adatok: .....

.....

.....

A tulajdonos fényképe

Bélyegző

A tulajdonos aláírása,
vagy hüvelykujj-lenyomata,
vagy mindkettő

II. fejezet

Megkülönböztető jelvény

4. Cikk

Forma

1. A megkülönböztető jelvény (fehér alapon vörös színű) a körülményeknek megfelelő nagyságú legyen. A kereszt, a félhold vagy az oroszlán és Nap formáját illetően a Magas Szerződő Felek a 2. számú ábrát vehetik mintául.

2. számú ábra

Megkülönböztető jelvények fehér alapon vörös színben

5. Cikk

Alkalmazás

1. A megkülönböztető jelvényt, amikor csak lehet, lapos felületen vagy zászlókon vagy bármilyen, a föld fekvéséhez igazodó módon kell alkalmazni úgy, hogy az a lehető legtöbb irányból és legmesszebből, különösen a levegőből látható legyen.

2. Éjszaka vagy csökkent látási viszonyok mellett a megkülönböztető jelvény világíthat vagy megvilágítható lehet.

3. A megkülönböztető jelvény olyan anyagból készülhet, amely technikai észlelő eszközök számára felismerhetővé teszi. A vörös részt fekete alapozó festékre kell festeni - különösen az infravörös eszközökkel történő - azonosításának megkönnyítése érdekében.

4. A harci területen szolgálatot teljesítő egészségügyi és egyházi személyzet lehetőleg viseljen a megkülönböztető jelvénnel ellátott fejfedőt és ruházatot.

III. fejezet

Megkülönböztető jelzések

6. Cikk

Alkalmazás

1. Az ezen fejezetben megjelölt minden megkülönböztető jelzést felhasználhatják az egészségügyi alakulatok vagy szállítóeszközök.

2. A kizárólag egészségügyi alakulatok és szállítások megkülönböztetésére szolgáló ezen jelzések semmilyen más célra nem használhatók, a fényjelzés használata fenntartás alá esik (lásd az alábbi 3. pontot).

3. Amennyiben nincs külön megállapodás az összeütköző Felek között arra vonatkozóan, hogy a villogó kék fényt az egészségügyi járművek, hajók és egyéb vízi járművek részére tartják fenn, úgy ilyen jelzés használata más járműveknél vagy hajóknál nem tiltott.

4. Azok az ideiglenes egészségügyi légi járművek, melyek akár időhiány, akár jellegzetességeik miatt nem jelölhetők meg a megkülönböztető jelzéssel, a jelen fejezetben engedélyezett megkülönböztető jelzéseket használhatják.

7. Cikk

Fényjelzés

1. A Nemzetközi Polgári Repülésügyi Szervezet (ICAO) 9051. számú Repülési Technikai Szabályzatában meghatározott, felvillanó kék fényből álló fényjelzés - az egészségügyi légi járművek azonosságának jelzésére szolgál. Semmilyen más légi jármű e jelzést nem használhatja. A felvillanó kék fényt használó egészségügyi légi jármű az ilyen fényt oly mértékben mutassa meg, hogy az a lehető legtöbb irányból legyen látható.

2. A Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) Nemzetközi Jelzésgyűjteménye XIV. fejezetének 4. pontjában foglalt előírásokkal összhangban az 1949. évi Genfi Egyezmények és a Jegyzőkönyv védelme alatt álló hajók, egy vagy több, bármilyen irányból észlelhetően felvillanó kék fényt tegyenek láthatóvá.

3. Az egészségügyi járművek egy vagy több felvillanó kék fényt tegyenek a lehető legtávolabbról láthatóvá. A Magas Szerződő Felek és különösen az összeütköző Felek, amelyek más fényeket használnak, erről adjanak értesítést.

4. A javasolt kék fény a következő egyenlettel meghatározott ICI kromatikus diagram határain belül állítható elő:

a zöld fény határértéke $Y=0.065+0.805x$

a fehér fény határértéke $Y=0.400-x$

a bíbor fény határértéke $X=0.133+0.600y$

A kék fény ajánlott villanási sebessége: 60-100 villanás/perc.

8. Cikk

Rádiójelzés

1. A rádiójelzés a Nemzetközi Távközlési Unió (ITV) Rádiószabályzatában (40. és N 40. Cikk) foglalt sürgősségi jelzésből és megkülönböztető jelzésből áll.

2. Az 1. pontban említett sürgősségi és megkülönböztető jelzéssel bevezetett rádióüzenetet angol nyelven, a Rádiószabályzatban e célból kijelölt frekvenciákon, megfelelő időközökkel kell továbbítani, és az érintett egészségügyi szállítóeszköz következő adatait kell tartalmaznia:

a) hívójel vagy más elismert azonosítási mód,

b) helyzet,

c) járművek száma és típusa,

d) tervezett útvonal,

e) az út becsült időtartama és a körülményektől függő indulási és érkezési idők,

f) minden egyéb információ, mint például a repülési magasság, a megfigyelés alatt álló rádiófrekvenciák, a használt nyelvek és a másodlagos radarrendszer üzemmódjai és kódjai.

3. A 2. és 3. bekezdésekben, valamint a Jegyzőkönyv 22., 23. és 25-31. Cikkeiben hivatkozott közlés megkönnyítésére a Magas Szerződő Felek, az összeütközésben részes Felek vagy az abban részes egyik Fél, egyetértésben vagy különállóan, a Nemzetközi Távközlési Egyezményhez csatolt Rádiószabályzatban levő frekvenciák felosztási táblázatának megfelelően kijelölhetnek és közzétehetnek általuk használandó, választott nemzeti frekvenciákat ilyen közlések számára. Ezeket a frekvenciákat jelteni kell a

Nemzetközi Távközlési Uniónak utóbbi Üzemigazgatási Rádió Világkonferenciája által jóváhagyott eljárások szerint.

9. Cikk

Elektronikus azonosítás

1. A nemzetközi polgári repülésről szóló Chicagóban, 1944. december 7-én aláírt Egyezmény időközi módosításokat is tartalmazó 10. számú mellékletében leírt másodlagos radarrendszer (SSR) alkalmazható egészségügyi légi járművek azonosítására és útvonaluk követésére. Az egészségügyi légi járművek kizárólagos használatára fenntartott SSR üzemmódot és kódot a Magas Szerződő Felek, az összeütközésben részes Felek vagy az abban részes egyik Fél állapítják meg, egyetértésben vagy különállóan, a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet által javasolandó eljárásoknak megfelelően.

2. A védett egészségügyi szállítóeszközök helymeghatározásuk és azonosításuk érdekében állandó repülési radarválaszadókat és/vagy tengerészeti kutatási és mentési radar-válaszadókat használhatnak.

Lehetővé kell tenni a védett egészségügyi szállítóeszközök számára, hogy más hajók vagy légi járművek, amelyek másodlagos radarral vannak felszerelve, a radar-válaszadón közölt kód útján - pl. az egészségügyi szállítóeszközökre megadott 3/A. üzemmódban - azonosíthatassák őket.

Az egészségügyi szállítóeszköz válaszadóján közölt kódot ezen szállítóeszközre az illetékes hatóságnak kell megállapítania, és közölnie azt valamennyi összeütköző Féllel.

3. Lehetővé kell tenni, hogy az egészségügyi szállítóeszközöket a tengeralattjárók - az egészségügyi szállítóeszköz által közölt megfelelő víz alatti akusztikai jelzés segítségével - azonosíthatassák.

A víz alatti akusztikai jelzésnek a hajó hívójeléből (vagy az egészségügyi szállítóeszköz bármely más elismert azonosítási módjából) és azt megelőzően a megfelelő akusztikai frekvencián (pl. 5 kHz) morzejelekkel közölt, egyedülálló YYY betűcsoportból kell állnia.

Az összeütköző Felek, amennyiben a fent leírt víz alatti akusztikai azonosítási jelzést kívánják használni, kötelesek a jelzésről, mielőtt lehet, az érintett Feleket tájékoztatni, és amikor kórházhajóik használatát bejelentik, kötelesek az alkalmazandó frekvenciát megerősíteni.

4. Az összeütközésben részes Felek, általuk kötött külön megállapodás alapján az egészségügyi járművek, hajók és más vízi járművek azonosítása céljából saját használatukra megállapodhatnak hasonló elektronikus rendszerben.

IV. fejezet

Híradások

10. Cikk

Rádió-összeköttetés

1. A 8. Cikkben megadott sürgősségi, illetve megkülönböztető jelzés a Jegyzőkönyv 22., 23. és 25-31. Cikkeiben megjelölt eljárások alkalmazása során megelőzheti az egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök megfelelő rádióközleményeit.

2. A Nemzetközi Távközlési Unió (ITU) Rádiószabályzata 40. Cikkében (II. szakasz 3209. szám) és N 40. Cikkében (III. szakasz 3214. szám) hivatkozott egészségügyi szállítóeszközök

közleményeiket mesterséges holdak rendszerén át is továbbíthatják, a Rádiószabályzatnak a Mozgó Mesterséges Hold Szolgálatra vonatkozó 37., N 37. és 59. Cikkeivel összhangban.

11. Cikk

Nemzetközi kódok használata

Az egészségügyi alakulatok és szállítóeszközök ugyancsak használhatják a Nemzetközi Távközlési Unió, a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet által lefektetett kódokat és jelzéseket. Ezeket a kódokat és jelzéseket az említett szervezetek által megállapított szabványoknak, gyakorlatnak és eljárásnak megfelelően kell használni.

12. Cikk

Más híradási eszközök

Ha kétirányú rádió-összeköttetés nem lehetséges, úgy használhatók a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet által elfogadott Nemzetközi Kódjelzések vagy a Nemzetközi Polgári Repülésről 1944. december 7-én, Chicagóban aláírt Egyezmény megfelelő mellékletében foglalt, az időközi módosításokat is tartalmazó jelzések.

13. Cikk

Repülési tervek

A Jegyzőkönyv 29. Cikkében előirt repülési tervekre vonatkozó megállapodások és közlések lehetőség szerint a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet által lefektetett eljárások szerint készítendőek el.

14. Cikk

Egészségügyi légi járművek feltartóztatására szolgáló jelzések és eljárások

Ha úton lévő egészségügyi légi járművek azonosságának ellenőrzésére, vagy ilyen légi járműveknek a Jegyzőkönyv 30. és 31. Cikkei értelmében leszállásra történő felszólítására elfogó repülőgépet használnak, akkor az elfogó és az egészségügyi légi járműnek a Nemzetközi Polgári Repülésről szóló, 1944. december 7-én, Chicagóban aláírt Egyezmény - az időközi módosításokat is tartalmazó - 2. számú mellékletében előirt szabványos vizuális és rádió-feltartóztató eljárásokat kell alkalmazni.

V. Fejezet

Polgári védelem

15. Cikk

Személyazonossági igazolvány

1. A polgári védelmi személyzet részére a Jegyzőkönyv 66. Cikkének 3. bekezdésében előirt személyazonossági igazolványra a jelen Szabályzat 2. Cikkében foglalt rendelkezések az irányadók.

2. A polgári védelmi személyzet személyazonossági igazolványa a 3. számú ábrán jelzett minta szerinti lehet.

3. Ha a polgári védelmi személyzet engedélyt kap könnyű egyéni fegyverek viselésére, az említett igazolványba ezt a körülményt be kell vezetni.

3. számú ábra

*Személyazonossági igazolvány mintája
a polgári védelmi személyzet részére*

(méret: 74 mm □ 105 mm)

4. számú ábra szerinti jel	Előlap	4. számú ábra szerinti jel
-------------------------------------	--------	-------------------------------------

(A jelen igazolványt kiállító ország és hatóság
megjelölésére fenntartott hely.)

SZEMÉLYAZONOSSÁGI IGAZOLVÁNY
a polgári védelmi személyzet részére

Név: .....

Születési idő (vagy életkor): .....

Azonossági szám (ha van ilyen): .....

A jelen igazolvány tulajdonosa ..... minőségében a háború áldozata
én kötött Egyezmények és az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezményeket kiegészítő és a nemzetközi
védelméről szóló Jegyzőkönyv (I. Jegyzőkönyv) védelme alatt áll.

A kiállítás kelte: .....

Az igazolvány száma: .....

A kibocsátó hatóság aláírása

A lejárat időpontja: .....

Hátlap

Magasság: ..... Szem: ..... Haj: .....

Egyéb ismertető jelek vagy adatok: .....

A tulajdonos fényképe

Bélyegző

A tulajdonos aláírása,
vagy hüvelykujj-lenyomata,
vagy mindkettő

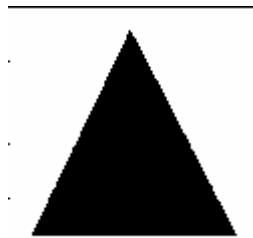
16. Cikk

Nemzetközi megkülönböztető jel

1. A Jegyzőkönyv 66. Cikkének 4. bekezdésében említett polgári védelmi személyzet nemzetközi megkülönböztető jele: kék színű, egyenlő oldalú háromszög narancssárga alapon. Mintája a 4. számú ábrán látható.

4. számú ábra

Kék háromszög narancssárga alapon

2. Célszerű, ha

- a) a kék háromszög zászlón, karszalagon vagy mellényen van elhelyezve, a háromszög alapját a narancssárga zászló vagy karszalag, illetve a mellény képezi;
- b) a háromszög egyik csúcsa függőlegesen felfelé mutat;
- c) a háromszög egyik csúcsa sem érinti a narancssárga alap szélét.

3. A nemzetközi megkülönböztető jel a körülményeknek megfelelő nagyságú legyen. A nemzetközi megkülönböztető jelet, amikor csak lehet, lapos felületeken vagy zászlókon kell alkalmazni úgy, hogy a lehető legtöbb irányból és legmesszebről látható legyen. Az illetékes hatóság utasítása szerint a polgári védelmi személyzet a lehetőséghez képest viseljen a nemzetközi megkülönböztető jellel ellátott fejfedőt és ruházatot. Éjszaka vagy csökkent látási viszonyok mellett a jelvényt világíthat, vagy megvilágítható lehet, készülhet olyan anyagból is, mely azt megfelelő technikai megfigyelő eszközök számára felismerhetővé teszi.

VI. fejezet

Veszélyes erőket tartalmazó művek és létesítmények

17. Cikk

Nemzetközi különleges jel

1. A veszélyes erőket tartalmazó művek és létesítmények nemzetközi különleges jele a Jegyzőkönyv 56. Cikkének 7. bekezdése szerint három egyenlő nagyságú, azonos tengelyen elhelyezett világos narancssárga kör, melyek között egy-egy sugárnyi távolság van az 5. számú ábrának megfelelően.

2. A jel a körülményeknek megfelelő nagyságú legyen. Ha a jelet nagyobb felületen helyezték el, akkor azt a körülményeknek megfelelően ismételni lehet. A jelet, amikor csak lehet, lapos felületen vagy zászlókon kell alkalmazni úgy, hogy a lehető legtöbb irányból és legmesszebből látható legyen.

3. Zászlón elhelyezve, a jelzés külső határai és a zászló szélei közötti távolság a körök sugarának nagyságával egyezzen. A zászló alakja legyen négyszögű és fehér alapszínű.

4. Éjszaka vagy csökkent látási viszonyok mellett a jel világíthat, vagy megvilágítható lehet. Készülhet olyan anyagból is, ami azt megfelelő technikai megfigyelő eszközök számára felismerhetővé teszi.

5. számú ábra

Nemzetközi különleges jel a veszélyes erőket tartalmazó művek és létesítmények részére

Narancssárga

II. SZÁMÚ MELLÉKLET

*SZEMÉLYAZONOSSÁGI IGAZOLVÁNY A
VESZÉLYES KÜLDETÉSBEN LEVŐ
ÚJSÁGÍRÓK SZÁMÁRA*

Előlap

FELHÍVÁS

Ez a személyazonossági igazolvány a fegyveres összeütközések színterén veszélyes hivatali küldetésben levő újságírók részére kerül kiadásra. Tulajdonosa jogosult arra, hogy az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezmények és az azokat kiegészítő Jegyzőkönyv (I. Jegyzőkönyv) előírásai szerint polgári személyként kezeljék. A tulajdonos tartozik az igazolványt állandóan magával hordani. Ha feltartóztatják, az igazolványt a feltartóztató hatóságnak azonnal be kell mutatnia, hogy ezzel személyazonosságának megállapítását elősegítse.

Az igazolványt kibocsátó ország neve

Személyazonossági igazolvány veszélyes küldetésben levő újságírók részére

Hátlap

Kiállította (illetékes hatóság):

A tulajdonos fényképe   Hivatali bélyegző

Családi név: .....

Utónév: .....

Születési helye és ideje: .....

Magasság: ..... Szem: .....

Testsúly: ..... Haj: .....

Vércsoport: ..... Rh tényező: .....

Vallás (nem kötelező): .....

Ujjlenyomat (nem kötelező):

Bal mutatóujj   Jobb mutatóujj

Egyéb ismertető jel: .....

..... tudósítója

Beosztása .....

Érvényes: ..... -ig

Aláírás időpontja:	1977. június 8.
Hatályba lépés időpontja:	1978. december 7.
A Magyar Köztársaság vonatkozásában történő hatályba lépés időpontja:	1989. október 12. (1989. 20. tvr.)
Kihirdetve:	MK 1989. október 12.